

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

23^e JAARGANG

WOENSDAG 5 JANUARI 1938

No. 1149

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Th. van Luytelaer (waarnemend Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam-West.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeploaaweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

	Blz.
REDE VAN DEN VOORZITTER VAN DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN VOOR AMSTERDAM.....	2
Rede van den Voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam	5
Sociale verhoudingen in Scandinavië door Mr. Ir. A. W. Quint	6
De Boskoopsche boomkweekerij door A. Winsemius ..	8
Enige opmerkingen over het vraagstuk van over- en onderwaardering van valuta door J. de Blank.....	10
Nieuwe Oost-Indische Compagnieën door Dr. O. Bakker	12
AANTEKENINGEN:	
De vooruitzichten voor den landbouw in de Vereenigde Staten	13
Een reorganisatieplan voor de katoenindustrie in Lancashire	13
De ontwikkeling van het vreemdelingenverkeer in Oostenrijk.....	14
MAANDWIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	14
ONTVANGEN BOEKEN.....	15
Statistieken:	
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	16, 17, 20
Groothandelsprijzen	16, 18—19

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

In de laatste week van het jaar waren de omzetten op de wisselmarkt wederom betrekkelijk gering, terwijl ook de koersbeweging binnen enge grenzen bleef. Nog steeds stond de Fransche Franc onder druk, want ook de opheffing van de staking in de Parijsche gemeentebedrijven kon niet de overtuiging wekken, dat de Regeering voet bij stuk had gehouden, en onder die omstandigheden was er van repatriatie van kapitaal geen sprake. Zoolang ook voorheen bleef de invloed van deze stemming voor den contanten Franc gering, een lichte daling werd per saldo geregistreerd, maar datzelfde gold ook voor het Pond Sterling. De termijnnotering voor Francs bleef echter duidelijk uiting geven aan een aanhoudend wantrouwen, het disagio handhaafde zich vrijwel op het hoogste punt ad circa 21 cts. Ook in het nieuwe jaar bleef de termijnfranc flauw gestemd. Zoolang de financieele situatie in dit land niet noemenswaard verbetert en ook de handelsbalans zoo zwak blijft, kan er van een belangrijke verbetering nauwelijks sprake zijn; ieder die met den exporthandel te maken heeft en het zich permitteeren kan, houdt de buitenlandsche valuta zoo lang mogelijk aan en koopt slechts mondjesmaat Francs aan.

Ook Ponden en Dollars waren in de verslagweek flauwer. Aan het eind van het oude jaar waren voornamelijk Ponden gedrukt, terwijl het Egalisatiefonds tegen dalende koersen dit materiaal uit de markt nam. De operaties van het fonds blijven nog steeds op Ponden gericht, maar de koerszetting is toch veeleer gebaseerd op den Dollar. Ook voor den Dollar was weliswaar de koers wat lager, maar de fluctuatie bleef toch binnen zeer enge grenzen. In het begin van het nieuwe jaar echter was de Dollar te onzent uitgesproken flauw zulks in overeenstemming met de tendens te Londen. Toen hield dus het Egalisatiefonds de Pondenkoers ongeveer op peil en liet den Dollar dalen in congruentie met het verloop in Londen.

De daling van den Dollarkoers was ietwat onverwacht. Wanneer men bedenkt, dat het aanbod van Dollars in de laatste weken mede verband hield met zilververkoop aan de Vereenigde Staten, dan zou men na de zilververklaring van President Roosevelt eerder een herstel verwacht hebben. Weliswaar is in die verklaring alleen gesproken over den prijs voor de inheemsche zilveraankopen, maar men zou toch parallel daarmee minder animo voor aankopen in het buitenland kunnen verwachten. Te dien aanzien verkeert men overigens nog in onzekerheid. Waar de werkelijke motieven voor de zilverpolitiek zoo weinig duidelijk zijn, is het heel moeilijk zich aan voorspellingen te wagen.

De beleggingsmarkt blijft gunstig gestemd, laagrentende fondsen waren een kleinigheid beter. De conversiebeweging blijft voortgang vinden.

REDE VAN DEN VOORZITTER VAN DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN VOOR AMSTERDAM.

In den aanvang van zijn nieuwjaarsrede gewaagt de Voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam van de verbetering en het herstel van rendabiliteit, hoewel hij nog niet kan zeggen, dat de gunstige factoren op het oogenblik overheerschen. De heer Gottfr. H. Crone vervolgt zijn rede met de volgende passages:

Daartoe bestaat er, zoowel op staatkundig als op economisch gebied, te veel onzekerheid, waarbij ik geneigd ben den klemtoon op het staatkundige element te leggen. Een blijkbaar te snel herstel in de eerste maanden van het jaar stagneerde daarna en maakte zelfs plaats voor achteruitgang, telkens wanneer politieke factoren van uiteenlopenden oorsprong de economische ontwikkeling schaadden. Het koloniale vraagstuk, dat door de eischen tot expansie van groote dictatoriaal geregeerde landen een bedenkelijke actualiteit had gekregen, bleef acuut. Het Volkenbonds-overleg daaromtrent had geen positieve gevolgen. Bij ernstige meeningsverschillen tussohen de staten over diep ingrijpende onderwerpen bleef het niet. De latente spanning tussohen China en Japan ontwikkelde zich sedert het begin van Augustus tot een feitelijken oorlogstoestand en op Spaansch gebied sleept zich nog steeds een gecamoufleerde Europeesche oorlog voort. Het secretariaat van den Volkenbond raamde de bewapeningskosten van alle staten der wereld tezamen over 1937 op 7.100 millioen gouden Dollar, vergeleken met 2.500 millioen in 1913.

Van prestige-herstel van den Volkenbond geraakten wij verder dan ooit verwijderd. Italië onthield zich reeds lang van iedere medewerking aan den Bond en maakte op 11 December jl. zijn besluit tot uittrekking bekend, aldus het voorbeeld volgend, dat onder meer door Duitschland en Japan was gegeven. Evenmin als van politieke toenadering tussohen de mogendheden kon in het thans verstreken jaar worden gewag gemaakt van een opruiming van handelspolitieke belemmeringen in eenigszins beteekenende mate. De vrijhandel bleef het ideaal voor een verre toekomst, waarnaar een ieder zegt te streven, maar als regel laat men het daarbij aan anderen over om met de praktische toepassing te beginnen, al zijn de schadelijke gevolgen van bescherming en autarkie voor een ieder nog zoo veel- en tastbaar. Een door Minister Colijn ondernomen initiatief leidde op 28 Mei 1937 tot de Overeenkomst tot ontwikkeling van het handelsverkeer tussohen België, Denemarken, Finland, Luxemburg, Noorwegen, Nederland en Zweden. Partijen stelden daarbij voorop, dat geleidelijke vermindering van handelsbelemmeringen dient te worden nagestreefd, zulks in overeenstemming met de beginselen, die in het Protocol van Oslo van 22 December 1930 waren uitgedrukt. Het bewuste overleg moet wegens zijn algemeene strekking worden toegejuicht, al was de uitwerking ervan in de praktijk niet groot. Jammer genoeg werd het ook in Nederland gevolgd door handelspolitieke daden als verscherping van de Tariefmachtigingswet en de Crisis-invoerwet, die kwalijk zijn te vereenigen met een begin van toepassing van een krachtig geloof in de Oslo-beginselen bij onze Regeering. Een ernstige hinderpaal voor bevrijding van handelsbelemmeringen blijft helaas ook belichaamd in de Engelsche handelspolitiek, getuige het starre vasthouden door Engeland aan zijn stelsel van imperiale voorkeur.

Het verzoek van de Engelsche en Fransche Regeeringen aan den toenmaligen Belgischen Minister-President Van Zeeland om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid tot het uit den weg ruimen van hindernissen voor den internationalen handel bleef nog zonder aanwijsbare gevolgen. Wellicht leiden echter de aanbevelingen, die de heer Van Zeeland in zijn verslag gaf, tot vruchtbaar economisch overleg tussohen de toonaangevende mogendheden. Een andere gebeurtenis, die mede mogelijkheden inhiel voor de toenadering tussohen de volkeren en als zoodanig valt te waardeeren, was het 9e congres van de Internationale Kamer van Koophandel, dat van 28 Juni tot 3 Juli van verleden jaar te Berlijn werd gehouden.

Met betrekking tot de internationale zijde van het monetaire vraagstuk merkt de heer Gottfr. H. Crone o.m. het volgende op:

Een haard van onrust vormde, ondanks de monetaire driehoeksovereenkomst, de verhouding tussohen Pond, Frank en Dollar, waarmee verschillende andere monetaire

vraagstukken samenhangen. Het is duidelijk, dat een belangrijke wijziging in de bewuste intervaltaire verhouding ernstige consequenties voor den wereldhandel zou meebrengen. En het gaat niet alleen over de onderlinge verhouding van deze drie valuta's, doch evenzeer over ieders intrinsieke goudwaarde. Deze vraagstukken oefenden daarboven invloed uit op de bewegingen van de zwerfkapitalen, die bovendien door politieke en fiscale factoren werden heen en weer gejaagd.

Aan de gevolgen van den bewapeningswedstrijd voor Nederland zijn de volgende woorden gewijd:

Zelfs een vredelievende Regeering als de Nederlandsche zag zich, ondanks den moeilijken begrotings- en schulden-toestand van het land, door de spanningen in de verhouding tussohen de volken en het daarmee samenhangende gevaar voor internationale verwickelingen genoopt tot het aanhangig maken van voorstellen tot versterking van de weermacht. Voor dit doel zal in de jaren van 1938 tot en met 1941 een bedrag van f 158 millioen noodig zijn. Het ligt voor de hand, dat de sanering van de Rijksbegroting door dezen nieuwen factor, voortspruitend uit de noodzakelijkheid om de landsverdediging op te voeren, ernstig wordt vertraagd. De jongste Troonrede sprak dan ook duidelijk uit, dat vele op zichzelf gewenschte of nuttige maatregelen voorshands moeten blijven rusten. Het in het Nederlandsche bedrijfsleven gekoesterde sterke en gerechtvaardigde verlangen naar verlaging van overheidslasten, een maatregel welks noodzaak buiten twijfel staat, heeft onder deze omstandigheden uiet veel kans op een spoedige verwezenlijking.

Over de vooruitzichten voor het internationale bedrijfsleven zegt de heer Crone:

De meeningen daaromtrent loopen ver uiteen, met dien verstande, dat de pessimistische opvatting, die aanvankelijk niet op den voorgrond trad, meer aanhangers vond naar mate de val van goederen- en fondsenprijzen aanhield. Dank zij een iets gunstiger beoordeeling van het Amerikaansche zakenleven begon zich sedert de laatste week van November een flauwe stijging van het prijspeil van goederen en fondsen door te zetten. Van dit bescheiden herstel bleef nochtans slechts weinig over, toen vooral na de Kerstdagen verschillende ongunstige berichten de stemming in de Vereenigde Staten wederom deden kenteren. Dit wijst erop, dat de heerschende conjuncturele verzwakking ernstige kanten heeft en de toekomstige ontwikkeling van den bedrijfstoeestand niet vrij van dreigende gevaren is. Doch aan den anderen kant komt het mij voor, dat men de innerlijke veerkracht, die de wereldhuishouding op zichzelf bezit, onderschat, terwijl de ervaring van de laatste jaren heeft geleerd, dat de staatkundige spanningen in den regel niet die acute betekenis en vernietigende kracht ten opzichte van het bedrijfsleven plegen te bezitten, als men dikwijls geneigd is eraan toe te kennen. Er is ook geen sprake van, dat ons de economische fundamenten onder de voeten zijn weggeslagen, zoo als in 1929 het geval was. Voortbrenging, werkgelegenheid en handel bevinden zich, voor zoover de gegevens strekken, in weerwil van de inzinking nog altijd boven het peil van eind 1936. Zoowel op het gebied van de voortbrenging van verbruiksgoederen als op dat der productiemiddelen bestaan in verschillende landen nog uitbreidingsmogelijkheden en in het bijzonder in de Vereenigde Staten. Bovendien zijn door de prijsdaling in het afgelopen jaar speculatieve spanningen uit den economischen toestand verwijderd.

Inzake de gevolgen van het loslaten van den gouden standaard voor het Nederlandsche bedrijfsleven wordt opgemerkt:

Na de waardevermindering van den Gulden ontstond een verdere verbetering van de verhouding tussohen kosten en prijzen binnen ons bedrijfsleven, nadat door de voorafgaande aanpassing en rationalisatie reeds een wijziging ten goede was verkregen. Overigens zou uiteraard slechts uit de kostprijsberekeningen van het bedrijfsleven kunnen blijken, of hier moet worden gesproken van een verbetering, die te danken was aan de depreciatie van den Gulden, dan wel aan na dat voorval doorzettende internationale prijsstijgingen. Vermoedelijk is zoowel het een als het ander geschied. Ik acht het van belang deze feiten naar voren te brengen, aangezien overschattung van de betekenis, die de depreciatie van den Gulden voor volkshuishouding en bedrijfsleven van Nederland heeft gehad, bij nieuwe conjuncturele tegenslagen tot ongewenschte gevolgtrekkingen zou kunnen leiden.

Bedrijfstoestand.

Gedurende de eerste maanden van het jaar werd de conjuncturele verbetering van ons bedrijfsleven bovendien gunstig door de gevone seizoenbeweging beïnvloed. De meeste vorderingen maakte het herstel in verschillende fabrieken van voortbrengingsmiddelen en in een aantal ondernemingen op het gebied der uitvoernijverheid. Een belangrijke rol speelden daarbij verder de algemeene prijsstijging en het terugkeeren van vertrouwen. Grossiers en kleinhandelaren gingen daardoor tot het aanleggen van voorraden over, ook al zagen zij de vraag der eindverbruikers nog niet dadelijk in beteekenende mate stijgen. Weinig verbetering bestond echter ook in die maanden reeds voor de fabrieken, die voedings- en genotmiddelen voor de binnenlandsche markt vervaardigen, benevens voor die uitvoerbedrijven, wier buitenlandsche afzet door handelsbelemmeringen werd gehinderd.

In het tweede halfjaar kwam er meer en meer een kentering in de ontwikkeling van den bedrijfstoestand. De algemeene onzekerheid betreffende de wereldconjunctuur benadeelde een aantal takken van onze uitvoernijverheid. Daarnaast bleken de voorraden bij den tusschenhandel grooter dan met de verbruiksmogelijkheden overeenstemde. Verder vonden verbruikers zoowel als tusschenhandelaren in de steeds scherper doorzettende daling der groot-handelsprijzen aanleiding om bij hun inkoop een afwachtende houding aan te nemen.

Werkloosheid.

Hoewel het verbeteren van den bedrijfstoestand met een daling van de werkloosheid gepaard ging, bleef de toestand in dit opzicht zorgelijk. Desniettemin remde gebrek aan goed geschoolde werkkrachten de productie in bepaalde bedrijfstakken. Het gunstige verschil van het werkloozental tijdens het afgelopen jaar ten opzichte van het daaraan voorafgaande beliep in Januari 9.473 en in Mei 81.271. In de volgende maand was dit verschil nog slechts 67.894. Nadien werd de verhouding niet beter, zoodat in December j.l. maar 30.571 werklozen minder dan in die maand van 1936 werden geteld. Het totale aantal werklozen, dat aan het eind van het afgelopen jaar bij de arbeidsburzen was ingeschreven, beliep 410.572, vergeleken met achtereenvolgens 73.000 en 77.500 in December 1928 en 1929. Daar het aantal van de tot arbeiden geschikten met den groei van de bevolking is gestegen, mag men aannemen, dat de werkloosheid verhoudingsgewijs iets meer is gedaald dan uit de genoemde cijfers blijkt. Maar een verschil van betekenis maakt zulks niet.

En verder:

Van de onderwerpen, die bij het overwegen van middelen tegen de gevreesde blijvende werkloosheid op den voorgrond traden, noem ik de verkorting van den arbeidsduur (40-urige werkweek), de arbeidsspreiding (bijv. het 2-op-1-stelsel en de verdeling van den arbeid over seizoenen en conjunctuurperiodes), de scholing en herscholing van arbeiders, het beperken van kinderarbeid en dien van vrouwen, benevens het verlagen van de leeftijdsgrens, waarbij arbeid mag worden verricht. Een voorontwerp van wet, houdende beperkende bepalingen inzake arbeid van gehuwde vrouwen, is bij den Hoogen Raad van Arbeid ahangig gemaakt.

Wegens het dwingend ingrijpen in de bedrijfsvoering, dat daaraan zou zijn verbonden, rijzen tegen bepaalde onderdeelen van dit programma bedenkingen. In andere opzichten bevat het maatregelen, die hier en daar eenige verzachting van den werkloosheidsnood kunnen brengen. Intusschen kan de Regeering een gunstigen invloed uitoefenen, door haar beleid op het scheppen van betere rendabiliteits- en concurrentievoorwaarden te richten en door datgene na te laten, wat den kostengrondslag van de bedrijven aantast. Men kan niet zeggen, dat onze huidige algemeene economische en handelspolitiek aan deze doeleinden bevorderlijk is. Juist dezer dagen maakte de Regeering bij den Hoogen Raad van Arbeid weer een voorontwerp van wet in zake verzekering van kinderbijslag ahangig, dat de loonlasten in den lande vermoedelijk met 1 pCt. zal verhoogen.

Toch moeten wij naar een lager kostenpeil toe, ten einde de gelegenheid te krijgen om onze kansen op vermindering van de werkloosheid door levering aan het buitenland van kwaliteitsproducten en diensten te verhoogen. Inderdaad schijnt geen andere oplossing van het nijpende vraagstuk, hoe het groote werkloozental weer aan den gang te krijgen, aanwezig. Want men overweegt, dat met de talrijke millioenen van het Werkfonds ternauwernood 1 pCt. van de werklozen weer aan den arbeid werd geholpen. Zulks bewijst de financieele onmogelijkheid, dat door industrial-

satie zooveel werkgelegenheid wordt geschapen, dat binnen afzienbaren tijd bijv. een 200.000 arbeiders aan den slag kunnen gaan. Men zoekt vooralsnog tevergeefs naar producten, die in Nederland nog op groote schaal en met gebruik van veel arbeidskracht kunnen worden vervaardigd en die hier niet reeds worden voortgebracht of van elders goedkoper kunnen worden betrokken. Ter wille van ons mededingend vermogen tegenover het buitenland moet naar mijn meening verder geen vervanging van machinalen door handenarbeid plaats hebben. Niet alleen dat men aldus duurder gaat produceeren, maar tevens veroorzaakt men het onrendabel worden van de bestaande machinale bedrijfsinstallaties, zoodat deze niet meer op peil kunnen worden gehouden en onze nijverheid veroudert.

Handelspolitiek.

Men had mogen verwachten, dat onze Regeering in de gewijzigde economische omstandigheden aanleiding had gevonden tot opheffing of althans inkrimping van de contingententeeringen. Blijkens stappen, die de georganiseerde invoerhandelaren ondernamen, zijn de bezwaren van den handel tegen de contingententeering allerminst verdwenen. De Regeering ging er bij het in zicht komen van het einde der desbetreffende wetsregeling echter toe over om aan de bestending ervan een belangrijke uitbreiding te verbinden. De werkingsduur van de Crisisinvoerwet, die anders met ingang van eergisteren zou zijn geëindigd, werd dus niet alleen tot eind 1940 verlengd, maar tevens werden haar considerans en eenige van haar bepalingen ingrijpend veranderd, tengevolge waarvan zij welhaast als een fundamenteele wet onzer nieuwe actieve handelspolitiek mag gelden. Met een aanzienlijke verruiming van de bevoegdheid der Kroon op het stuk van de contingententeering ging gepaard een aanmerkelijke uitbreiding van de bevoegdheden van den Minister van Economische Zaken, waardoor deze onder andere vrijwel onbeperkt in staat werd gesteld om collectieve contingenten als onderwerp van handelspolitieke onderhandelingen en handelspolitieke strijdmiddelen te gebruiken. De elementen van retorsie en reciprociteit, die onze crisisinvoerpolitiek in toenemende mate waren gaan beheerschen, werden met de woorden „verdediging en bevordering van den export” — zooals zij na wijziging van het oorspronkelijke wetsvoorstel kwamen te luiden — in de considerans van de wet opgenomen.

De Amsterdamsche Kamer van Koophandel protesteerde met grooten nadruk bij haar adres van 8 Juni van verleden jaar aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal tegen het ontwerp-wijzigingswet.

En verder:

Naast de geschetste volmacht op het stuk van de contingententeering verschafte de Regeering zich een dergelijke bevoegdheid ten aanzien van de invoerrechten door de herziene Tariefmachtigingswet. Volgens de nieuwe bepalingen is de uitvoerende macht gerechtigd tot elken maatregel op tariefgebied, voor zooveel het de hoogte van de invoerrechten betreft, indien naar haar oordeel „het economisch landsbelang” zulks vereischt, waardoor de onderhavige bevoegdheid praktisch onbegrensd is geworden. Bovendien kunnen de bewuste tariefmaatregelen voortaan met een werkingsduur van vijf jaar worden genomen, terwijl deze voorheen tot één jaar was beperkt. Ook tegen het ontwerp, dat deze wijzigingen behelsde, maakte de Amsterdamsche Kamer bij adres aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 12 October 1937 haar ernstige bezwaren bekend. Door haar jongste verscherping levert de Tariefmachtigingswet niet alleen een grooter gevaar op voor het ontstaan van handelspolitieke verwikkelingen en het opvoeren der invoerrechten, maar tevens wordt, als en bezwaar gevoeld het gebrek aan stabiliteit dezer rechten. Inderdaad vormde ons tarief van invoerrechten tot dusver een der weinige vrij constante elementen, waarin ons bedrijfsleven in verschillende opzichten houvast kon vinden, juist doordat de Tariefmachtigingswet tot nu toe slechts in een hoogst enkel geval was toegepast. Niet alleen hooge rechten werken belemmerend op het internationale ruilverkeer, maar ook veranderlijke. Zoowel hooge als snel veranderende rechten zijn thans echter vrijwel zonder eenige beperking mogelijk geworden.

Uit dit alles blijkt onomstootelijk, dat onze Regeering onder de leuze van handelspolitieke wederkeerigheid en weerbaarheid welbewust steeds verder den weg van het protectionisme opgaat. Hoe langer hoe meer maakt men onze volkshuishouding ongevoelig voor de internationale marktfactoren, waarmee het streven naar ordening op de binnenlandsche markt evenwijdig loopt. Het kan mijns inziens niet genoeg worden herhaald, dat men op die wijze een volkomen kunstmatig milieu schept voor de beoogde

industrialisatie van Nederland; die ons in de toekomst het belangrijkste hulpmiddel tegen de werkloosheidsnooden zal moeten bieden. Het is natuurlijk zeer wel denkbaar, dat men zoodanige plaatselijk een verruiming van onze arbeidsmarkt bereikt, maar dit gaat ten koste van de arbeidsgelegenheid in andere branches. Met een op hoogen stand verstarde prijzenpeil wordt onze positie als uitvoerland van goederen en diensten in gevaar gebracht, hetgeen tenslotte tot vermindering van omzet en prestatie leidt.

Landbouwpolitiek.

De verwachtingen, die het niet-landbouwende gedeelte van Nederland in verband met de prijsstijging van landbouwvoortbrengselen ten aanzien van de afwikkeling onzer landbouwcrisispolitiek meende te mogen koesteren, gingen slechts voor een gering deel in vervulling. Wel oordeelde de Minister van Economische Zaken in zijn toelichting tot de begroting 1938 van het Landbouwcrisisfonds, dat de financiële gevolgen van het loslaten van den gouden standaard voor dit fonds van niet geringe beteekenis waren geweest, terwijl de prijsverhoogende werking van dezen maatregel nog door prijsstijgingen op de wereldmarkt werd ondersteund. Doch de afschaffing van steunmaatregelen en het intrekken en verlagen van monopolieheffingen bleef binnen bescheiden grenzen. Van een afbraak van het stelsel onzer landbouwcrisispolitiek als zoodanig was nog geen sprake; ook de reeds vermelde wijziging en vereenvoudiging van de steunverlening aan de melkveehouderij mag niet als zoodanig gelden. Blijkens haar memorie van antwoord betreffende de begroting voor het Landbouwcrisisfonds voor 1938 blijft de Regeering zich ten doel stellen om den landbouwers een hogere opbrengst voor hun producten te verschaffen, zolang het prijzenpeil van de land- en tuinbouwvoortbrengselen geen bestaansmogelijkheid voor de bedrijven schept. Daarbij zal dus gestreefd moeten worden naar aanpassing van de landbouwhuishouding bij de huidige afzetmogelijkheden op de internationale markt, ten einde een economisch onnatuurlijk peil van prijzen en kosten zoo snel mogelijk te beëindigen.

Bovendien hangt ons nog steeds een landbouwordeningswet boven het hoofd.

Ordening.

De vooruitzichten van onze landbouwcrisiswetgeving worden echter niet alleen door de landbouwpolitieke inzichten, van onze Regeering beheerscht. In niet mindere mate moet men daarbij met haar ordeningsstreven rekening houden. Want de Landbouwcrisiswet veranderde hoe langer hoe meer in een ordeningswet, al bleef haar crisis-aard formeel behouden. Het besproken voorontwerp Landbouwordeningswet, waardoor de huidige Landbouwcrisiswet zou worden vervangen, stelde deze blijvende beteekenis van de laatstgenoemde wet duidelijk in het licht. In dat opzicht vond zij zelfs buiten het eigenlijke gebied harer werking toepassing. Want geen groentewinkel, ventwijk of anderen handel in tuinbouwgewassen kan men zonder toestemming van de Nederlandsche Groenten- en Fruitcentrale meer beginnen. Geen bakker kon zich reeds te Amsterdam vestigen, noch hier ter stede een broodwijk of broodfiliaal overnemen, zonder vergunning van de Nederlandsche Meelcentrale, toen op 9 December jl. voor het gehele land een tijdelijk vestigingsverbod op grond van de Vestigingswet Kleinbedrijf werd afgekondigd. Evenmin staat het iemand nog vrij om zijn kansen in het melkslijtersbedrijf te beproeven, wanneer hij de daartoe vereischte machtiging niet heeft gekregen. Aldus dient de Landbouwcrisiswet, buiten haar inhoud en strekking om, als middel tot voorloopige „ordening”, in afwachting van regelingen, die op een onderdeel van de eigenlijke ordeningswetgeving zullen berusten.

Men geve zich terdege rekenschap ervan, dat die ordeningswetgeving op het oogenblik het gehele bedrijfsleven omvat.

De heer Crone geeft dan een opsomming van de, ongeacht de gemeentelijke verordeningen op dat gebied, bestaande Rijksregelingen van een ordenenden aard en merkt dan op:

Een dergelijke opsomming spreekt voor zichzelf. Deze maatregelen vormen de grondslagen voor een gebondenheid van ons bedrijfsleven in het binnenland, evenals die, welke onze handelspolitieke wetgeving voor de betrekkingen met het buitenland schiep. En wij staan nog maar aan het begin. De werkingsduur van de opgesomde wetten, was nog slechts kort en dus de toepassing weinig omvangrijk. Intusschen is al weer een wetsontwerp met betrekking tot de regeling van den markt- en straathandel in voorbereiding. Naar mijn meening zal onze Regeering

alleen met groote voorzichtigheid en terughoudendheid deze in zoo ruime mate verkegen bevoegdheden moeten hanteeren.

Nederlandsch-Indië.

Met betrekking tot de stijging van den in- en uitvoer in Nederlandsch-Indië wordt gezegd:

De belangrijke stijging van het gewicht van den uitvoer uit Java was over een groot aantal producten verdeeld. Behalve aan de toegenomen vraag naar grondstoffen van allerlei aard op de wereldmarkt is zij te danken geweest aan de gunstige oogsten van bevolkingsgewassen in de laatste jaren.

Het gewicht van den invoer in Java nam sterk toe. Daar de koopkracht van de Buitengewesten in grootere mate dan die van Java steeg, stelt de vermeerdering van het ingevoerde gewicht in de Buitengewesten op het eerste gezicht teleur. In aanmerking moet echter worden genomen, dat de invoer van rijst uit het buitenland ongeveer 75.000 ton kleiner was dan in 1936. De invoer ter aanvulling van dit tekort werd door Java geleverd, terwijl vandaar bovendien aanzienlijk meer manufacturen en nijverheidsvoortbrengselen, afkomstig zoowel uit het buitenland als van de industrie op Java, werden betrokken.

De totale waarde van den uitvoer en in sterkere mate nog de gemiddelde waarde van een ton uitvoergoederen stegen in de Buitengewesten meer dan op Java tengevolge van de overheerschende plaats, die aardolieproducten en rubber in den uitvoer van de Buitengewesten innemen en de sterke prijsstijging van deze producten. In de stijging van de waarde van den invoer komen de gevolgen van de depreciatie van den Gulden en de prijsverheffingen op de wereldmarkt tot uitdrukking. Deze laatste factor sprak vooral sterk bij den invoer van metalen, machinerieën en chemicaliën.

In de stijging van den uitvoer komt tot uitdrukking, dat door rationalisatie en vorderingen op wetenschappelijk gebied de concurrentiekracht van het grootlandbouw- en mijnbedrijf en de productiviteit van den inlandischen landbouw in de depressiejaren is vergroot. Daarnaast deden de uitbreidingen tijdens een vorige welvaartsperiode de productiecapaciteit van eenige belangrijke cultures nog steeds stijgen. Voor de toekomst van Nederlandsch-Indië beteekent de geringe kapitaalimport sedert 1929 echter een vertraging van het tempo der economische ontwikkeling.

Deze overwegingen krijgen grootere beteekenis, omdat in de naaste toekomst de voornaamste bron, waaruit de kapitaalimport voortkomt, te weten de netto-waarde van den uitvoer, niet meer zoo ruim zal vloeien als in 1937 het geval was. In feite daalt de opbrengst van den uitvoer reeds gedurende een aantal maanden en met nadruk moet ik dus erop wijzen, dat het hiervoor gegeven overzicht van in- en uitvoer niet als maatstaf voor den toestand van dit oogenblik kan gelden. Eerder ziet het er thans naar uit, dat het achter ons liggende jaar, na een hevige depressie, een al te snelle opleving bracht, die in een partieelen terugval overging.

Economische politiek in Ned.-Indië.

Wat betreft de algemeene economische politiek, maak ik met instemming gewag van de uitlating van den Gouverneur-Generaal bij de opening der najaarszitting van den Volksraad, dat „tenzij noodzaak of duidelijk aanwijzen daar voordeel regelend optreden der overheid rechtvaardigt, zij het spel der spontane krachten verkiest”. Intusschen is de Regeering klaarblijkelijk nog niet van meening, dat haar bemoeienis met het bedrijfsleven kan worden gemist. De bestaande contingenteringen bleven met meerendeels verhoogde quota van kracht. Bij de behandeling van de verlenging der Bedrijfsreglementerings-Ordonnantie 1934 gaf de Regeering den wensch te kennen, de beperking van den werkingsduur uit de ordonnantie te schrappen. De bedrijfsreglementering werd uitgebreid tot rubberrookhuizen, die in de afgelopen jaren in grooten getale in de bevolkingsrubberstreken zijn opgericht. Naar het voorbeeld der Kapok-Centrale traden bij het begin van het nieuwe jaar in werking centrales voor aetherische oliën, cassaveproducten, harsen en inlandsche tabak. Voor zoover deze verbetering van de kwaliteit der uitgevoerde producten en bevordering van het gebruik en den afzet ervan ten doel hebben, verdienen zij naar mijn meening instemming. Het is echter te hopen, dat de verdere doelstelling, aan producenten en fabrikanten een redelijk aandeel in de opbrengsten te waarborgen, er niet zooals bij kapok toe zal leiden, dat de exporteurs verplicht worden den producenten bepaalde prijzen te betalen, terwijl hun zelf niet kan worden gewaarborgd, dat zij op basis van deze prijzen in het buitenland kunnen verkoopen.

Industrie op Java.

De "Industrie op Java ontwikkelde zich onder den invloed van de gestegen koopkracht sterk. Naar schatting werken thans op Java twee miljoen arbeiders in de nijverheid. Daarvan werken niet meer dan 6 à 7 pCt. in fabrieken en het overige deel werkt in midden- en kleine, niet-machinale, bedrijven onder Chineesche of inlandsche leiding, dan wel in huisindustrie. Gevreesd moet worden, dat een deel dezer nijverheid, vooral op het gebied der textielgoederen, voor zoover zij haar snelle opkomst in de depressiejaren aan de contingentceeringen dankte, dezen steun in de toekomst bezwaarlijk zal kunnen ontberen. Vermelding verdient nog, dat in Mei de opening van een proef-textielbedrijf te Tegal plaats vond, waarmee het Nederlandsch-Indië zijn intrede heeft gedaan.

Suriname.

De economische toestand van Suriname werd, althans aanvankelijk, gunstiger dan in 1936. De goede gang van zaken in het bauxietbedrijf deed belangrijke bedragen aan inkomstenbelasting, concessierechten en belasting op het product in de Gouvernementskas vloeien, zoodat de landsmiddelen meer dan in het vorige jaar oprachten. De prijsstijging voor suiker en koffie opende voor deze cultures het vooruitzicht, dat zij het zonder overheidssteun zouden kunnen stellen. De uitvoer van rijst nam krachtig toe, terwijl de prijs voor balata blijkbaar voldoende loonend was om de inzameling hiervan te doen stijgen; het houtbedrijf vertoonde echter geen noemenswaardige verbetering. De kleine landbouw ging vooruit.

Een ernstige slag trof Suriname door het besluit van de Braziliaansche Regeering, dat een radicale wijziging bracht in de tot dusver gevolgde koffie-valorisatie. De prijs van de koffie daalde dientengevolge beneden het peil, waarop de cultuur ervan in Suriname loonend is. Mochten de vooruitzichten voor de koffie niet spoedig belangrijk beter worden, dan zullen de meeste plantages moeten sluiten. Intusschen tracht men met verlichting en geldelijke steun van het Gouvernement de citruscultuur te ontwikkelen en wordt de mogelijkheid van het weder in het leven roepen van de bacoencultuur onderzocht. De goudwinning verminderde; de machinale bedrijven konden hun voortbrenging nog niet uitbreiden.

Curaçao.

Voor zoover de gegevens op het oogenblik strekken, nam de waarde van den in- en uitvoer van het Gebiedsdeel Curaçao ten opzichte van 1936 toe. Deze stijging kwam in het bijzonder voor rekening van den invoer van ruwe aardolie en den uitvoer van olieproducten. De belangrijke vooruitgang van den doorvoer moet worden verklaard in verband met de omstandigheid, dat daaronder zijn begrepen goederen als petroleum, gasoline, alsmede een hoeveelheid gasolie, die op Aruba werden aangevoerd om, na aldaar te zijn vermengd, weder te worden uitgevoerd en voor de handelsstatistiek als doorvoer worden aangemerkt.

REDE VAN DEN VOORZITTER VAN DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN VOOR ROTTERDAM.

Op 30 December 1937 heeft in een openbare vergadering van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam onder vele bliken van belangstelling en waardeering de heer W. A. Engelbrecht afscheid genomen als voorzitter en daarbij zijn laatste Nieuwjaarsrede uitgesproken waaraan het volgende is ontleend:

Handelsbeweging.

De algemeene opleving van handel en nijverheid in 1936 zette zich ook gedurende de eerste maanden van dit jaar voort, doch werd daarna tot staan gebracht door prijsdalingen op goederen- en effectenmarkten, waarvan het verloop verder van zeer verscheiden aard is geweest met uiteenlopende gevolgen in verschillende landen.

Dat de invloed van deze reactie in het voorjaar op het internationaal handelsverkeer niet kon uitblijven, blijkt uit de sedert bekend geworden statistische cijfers.

Voor Nederland kunnen wij, wat de waarde der uitvoeren betreft, na September een zich voortzettende lichte daling vaststellen, terwijl de invoeren na October zich eveneens niet op hetzelfde peil handhaafden.

Over de eerste 11 maanden tezamen is de invoer in gewicht 16,8 pCt., in waarde 57,8 pCt. toegenomen, vergeleken met hetzelfde tijdvak van het vorig jaar. Voor den

uitvoer geven deze cijfers, een vermeerdering aan in gewicht van 20,3 pCt. en in waarde van 57,6 pCt.

Voor Nederlandsch-Indië, dat in belangrijke mate grondstoffen voor de wereldmarkt levert, zal het verder verloop van prijzen van zeer groot gewicht zijn. Bij vergelijking der in- en uitvoeren gedurende de eerste 9 maanden van 1937 en 1936, kan op een vermeerdering gewezen worden van 23,5 pCt. in gewicht met 82,7 pCt. in waarde voor den invoer, respectievelijk van 22,8 pCt. met 79,4 pCt. voor den uitvoer.

Voor Suriname was de uitvoer in waarde in de eerste 6 maanden van 1937 ongeveer 30 pCt. hooger dan in dat tijdvak van het vorig jaar, terwijl de invoer, waarvan alleen nog cijfers over het eerste kwartaal bekend zijn, vermoedelijk weinig verschillen zal met dien van 1936.

Curaçao kan, wat de in-, uit- en doorvoer over de eerste helft van het jaar betreft, vergeleken bij het overeenkomstig tijdvak van 1936, nog op belangrijke toename wijzen. Over het derde kwartaal ontbreken de noodige gegevens om een vergelijking te kunnen treffen.

Het Bulletin mensuel de Statistique, uitgegeven door den Volkenbond, geeft een overzicht van den wereldhandel van 75 landen, waaruit volgt, dat deze op basis van 1929 = 100, naar de goudwaarde gerekend, in de eerste 9 maanden van dit jaar 45,6 bedroeg tegen 36,1 in het overeenkomstige tijdvak van 1936 en 33,4 in dat van 1935. Bij deze becijfering is geen rekening gehouden met Spanje, wel met Italië en eveneens met Japan.

Werkloosheid.

De werkloosheid in Nederland nam van Januari tot Juli regelmatig af, met inachtneming ook van correcties voor seizoensinvloeden, waarna tot eind November stijging plaats had. Te Rotterdam nam de werkloosheid van Juni af weder toe. In Januari bedroeg de werkloosheid te Rotterdam ruim 11 pCt. van die in Nederland, October wijst op een percentage van ruim 14 pCt.

Volgens gegevens van het Institut für Konjunkturforschung nam, voor zoover de cijfers bekend zijn, tot October in Duitsland, Engeland en Frankrijk de werkloosheid geregeld af. In België en Noorwegen is dit tot Augustus het geval geweest, welke maand weder op een stijging wijst. Na een daling tot Juni blijft het cijfer in Zwitserland vrijwel stationnair, terwijl ook in Denemarken het laagtepunt in deze maand werd bereikt; in dit laatste land breidde de werkloosheid zich daarna echter weder uit.

Algemeene economische toestand.

De opleving, die in 1936 intrad, had zich door de steeds toenemende vraag naar grondstoffen en voortbrengselen van de nijverheid zeer krachtig uitgebreid, toen in het voorjaar de voorteekenen van een omslag in de conjunctuur zich merkbaar maakten. Hier en daar waren zelfs reeds de grenzen der productiecapaciteit bereikt. In vele landen, vooral in die, welke grondstoffen voortbrengen, werd gebrek aan arbeidskrachten gemeld. Vershillende restrictie-maatregelen op de voortbrenging van landbouwproducten en grondstoffen werden opgeheven, terwijl het aan den anderen kant reeds in verschillende landen noodzakelijk geacht werd door maatregelen op het gebied van crediet- en geldwezen de hausse-beweging binnen perken te houden.

Een open vraag blijft het of de reactie, die volgde en die in sommige landen den omvang van een depressie heeft aangenomen, tot een inzinking zal voeren, zooals dit in de eerste drie jaren na 1930 het geval is geweest.

Door de onvoldoende overzichtelijkheid van de voorraden in handen van den handel, zoowel wat grondstoffen als fabrikaten (vooral ijzer en staal) betreft, bleken deze in den zomer van dit jaar grooter te zijn dan tevoren bekend was, zoodat ontegenzeggelijk de vraag naar die goederen is overschat. Voor een belangrijk deel wordt hieraan de omslag in de conjunctuur toegeschreven. Indien andere factoren, als verscherping van internationale tegenstellingen, diep ingrijpende maatregelen van overheidswege tot beheersching van de conjunctuur op eigen terrein, achterwege zouden blijven, behoeft een verbetering niet lang op zich te laten wachten. Veel kan hierbij afhangen van het beleid, dat door de Vereenigde Staten van Amerika gevoerd zal worden. De afgelopen zeven jaren hebben doen zien, hoe de conjunctuur op de internationale handelspolitiek terugwerkt en hoe weinig nog de volksgemeenschappen als zoodanig sociologisch en economisch geschoold zijn.

Niettemin zijn thans de algemeene omstandigheden gunstiger om een nieuwe inzinking af te wenden. Alle landen zijn beter voorbereid om een sterken terugslag op te vangen; de afgelopen jaren hebben veel geleerd en vooral de

afhankelijkheid doen gevoelen van een ieder in meerder of minder mate van allen.

Met betrekking tot een Amerikaansch-Engelsch handelsverdrag, dat in het voorjaar van 1938 gereed kan zijn, hebben Cordell Hull en Neville Chamberlain zich er over uitgelaten, dat het bepalingen zou bevatten (in verband met meestbegunstiging), die de mogelijkheid van verruiming van het wereldverkeer zouden bevorderen.

Om Engeland hierbij tegemoet te komen zullen de Vereenigde Staten gelijktijdig de mogelijkheid van uitbreiding hunner handelsbetrekkingen met de Dominions (bijv. Canada), wederzijds moeten scheppen. Dit zou dan weer een begin zijn van veelhoekshandel, waarmee in het algemeen de welvaart het best gediend is, maar die verder alleen bevorderd kan worden door internationale stabiliteit van betalingsmiddel.

Nederland.

Dat de stagnatie, die dezen zomer in den wereldhandel intrad, zich ook in ons land, dat voor zijn economisch leven zoo zeer van de internationale conjunctuur afhankelijk is, merkbaar zou maken, laat zich begrijpen. Toch behoeft gelukkig niet van sterken achteruitgang gesproken te worden. Er heerscht nog groote bedrijvigheid, al doet de werkloosheid zich sterker gevoelen in de industrieën van productiemiddelen en bij het vervoerswezen. Onze havens toonen een levendig beeld. Factoren, die op een interne economische crisis wijzen, vertoonen zich niet. De onderbreking van de opwaartsche lijn in ons land wordt veroorzaakt door de werking van buitenlandschen invloed.

Vóór 1936 kon in vele gevallen van de toch reeds zoo zeer beperkte mogelijkheid van afzet in het buitenland zelfs niet volledig gebruik gemaakt worden. Sindsdien was dit bij verruiming van die mogelijkheid wél het geval. De algemeene terughoudendheid, die zich thans zoo sterk doet gevoelen, kan echter verdere vermindering van den buitenlandschen handelsomzet tengevolge hebben.

Van groote beteekenis voor de ontwikkeling van handel en nijverheid van ons land acht ik den zoo voortreffelijk voor zijn taak berekenende Economischen Voorlichtingsdienst in Den Haag, die zich een plaats als centrale instantie van voorlichting van het bedrijfsleven heeft oververd.

Het organisch en organisatorisch karakter der samenleving ontwikkelt zich in ons land in een streven der Overheid naar controle op het bedrijfsleven. Verschillende maatregelen zullen echter naar de inzichten der Regeering zooveel mogelijk door belanghebbenden moeten worden uitgevoerd, voortgezet of opgebouwd. Het bedrijfsleven zal er zich derhalve rekenschap van moeten geven, in hoeverre het zelf met de algemeene belangen des lands rekening wil houden.

Rotterdam.

De werkloosheid in onze stad verbeterde betrekkelijk weinig, waarop hiervoor reeds gewezen werd, terwijl zich in de tweede helft van het jaar achteruitgang deed gevoelen. Voor een belangrijk deel is de ontwikkeling der mechaniseering gedurende de laatste jaren in de hier gevestigde nijverheidsondernemingen en havenbedrijven hierop van invloed geweest.

In de genoemde bedrijfstakken doet buitenlandsche mededinging zich zeer sterk gevoelen, waardoor de toepassing van technische verbetering niet zal kunnen uitblijven, wil men de werkloosheid niet vergrooten, doordat het werk zich naar het buitenland verplaatst. Ook hieruit volgt, dat de lasten der werkloosheid in onze stad niet alleen door haar moeten worden gedragen maar de ontwikkeling der genoemde bedrijfstakken niet alleen van lokaal, maar in hooge mate ook van nationaal belang is.

Voortdurend wordt zong aan de moreele belangen van oude en jonge werkloozen gewijd. De tentoonstelling „Ontdek Uw stad”, met de hulp van werkloozen tot stand gebracht en ingericht, toont wel hoe velen hunner in ons stadsleven in al zijn uitingen medegevoelen.

Dat de detailhandel van de algemeene opleving der bedrijvigheid slechts weinig voordeel kon trekken, vindt vooral een oorzaak in het groot aantal werkloozen.

Een goede toepassing van de „Vestingswet Kleinbedrijf”, die in April van dit jaar in werking trad, kan door sanering van den detailhandel zoowel tot een welvarenden middenstand als tot goedkooper en doelmatiger distributie leiden.

De havenbeweging bleef in den loop van het jaar in zijn geheel bevredigend, hoewel het stukgoederenverkeer betrekkelijk weinig verbeterde. De doorvoer van en naar het achterland, hoofdzakelijk van massalading, was zeer belangrijk.

In de eerste 9 maanden van het jaar werd door de

binnengekomen schepen aan algemeene havenkosten (loods- en havengelden, kadehuur, sleeploon, laden en/of lossen, approviandeering, commissie, enz.) ongeveer f 26.700.000 betaald tegenover f 20.600.000 gedurende de eerste 9 maanden van het jaar 1936, (vóór de Gulden van het goud werd losgemaakt), waarbij in aanmerking genomen moet worden, dat van 14 Juni 1936 af de gemeentelijke tarieven verlaagd werden. Over het geheele jaar 1936 was de opbrengst der scheepsrekeningen f 28.400.000.

Aan bunkercolen en -olie werden naar schatting de volgende bedragen besteed:

geheel 1936	f 12.600.000
eerste 9 maanden 1936	„ 8.900.000
eerste 9 maanden 1937	„ 15.000.000

De hoeveelheid ingenomen bunkercolen is in de eerste 9 maanden van 1937 met bijna 22 pCt. toegenomen ten opzichte van het overeenkomstige tijdvak van 1936, terwijl de hoeveelheid ingenomen bunkerolie met ongeveer 5 pCt. steeg.

Behoud en ontwikkeling van het doorvoerkever over den Rijn van en naar ons achterland vereischten alle aandacht der Kamer. Alleen door nauwe samenwerking van het Rijk, van onze gemeente en van het bedrijfsleven zal Rotterdam zijn positie als internationale haven kunnen handhaven en in staat gesteld kunnen worden met waardeering van wederzijdsche belangen en ontwikkelingsmogelijkheid samenwerking te zoeken met mededingende buitenlandsche zeehavens.

In verband met nieuwe bepalingen in het verdrag over het Duitsch-Nederlandsch betalingsverkeer zullen van Januari a.s. af alle kosten, die met het doorvoerkever naar en van het Deutsche achterland verband houden, over het Nederlandsch Clearing Instituut verrekend worden. Een gevolg hiervan zal zijn, dat Duitschland in de gelegenheid gesteld wordt tegenover deze bedragen meer goederen naar Nederland uit te voeren dan tot dusverre.

De Deutsche export heeft er meer belang bij gekregen voor het doorvoerkever van de Nederlandsche havens gebruik te maken, wat voor Rotterdam in verband met het belangrijke Rijnvervoer zeer gewichtig is.

SOCIALE VERHOUDINGEN IN SCANDINAVIË.

Organisatie.

Wie gelegenheid heeft ter plaatse kennis te nemen van de organisatorische verhoudingen in de industrie der Noordelijke landen, in het bijzonder wat betreft de vaststelling der arbeidsvoorwaarden, komt reeds spoedig tot de ontdekking, dat in bepaalde opzichten met de toestanden hier te lande groote verschillen bestaan. Het meest spreekt dit wel bij de sterke centralisatie, die zoowel van werkgevers- als van werknemerskant te constateeren valt. De centrale werkgeversverenigingen in Denemarken, Zweden en Noorwegen omvatten via de aangesloten organisaties op enkele uitzonderingen na, alle takken van het bedrijfsleven. Aan werknemerszijde geldt uiteraard hetzelfde. Niet alleen, dat een confessionnele splitsing ontbreekt, doch bovendien omvat de werkgeverscentrale meestentijds ook middenstandsbedrijven (niet in Zweden). Om een voorbeeld te noemen telt het Dansk Arbejdsgiverforening 13.700 leden, waarvan pl.m. 10.000 behooren tot de ambachtspatrons (schilders, timmerlieden, enz.).

Naast deze centralisatie is een tweede kenmerk, dat vrijwel alle bedrijfstakken zoowel van werkgevers als van werknemerszijde *representatieve* vakorganisaties bezitten en dus „doorgeorganiseerd” zijn. Historisch bezien valt dit feit te verklaren uit de sterke eenheid der arbeidersklasse, welke in Scandinavië voor een zeer groot deel sociaal-democratisch georiënteerd is en de hierop steunende vakbeweging van dezelfde kleur. De werkgevers hadden er dus overweldigend belang bij, om ook hunnerzijds krachtige organisaties hiertegenover te stellen en men ziet dan ook in de verschillende staten, dat de stichting en ontwikkeling der landelijke werkgeversverbonden die van de vakcentrales op de voet volgt. Al moet hierbij gezegd worden, dat de centralisatie aan werkgeverszijde langzamer in haar werk ging dan bij de wederpartij. Zoo is men in Denemarken in 1896 begonnen met een patroonsorganisatie, die niet meer omvatte dan de bouwpatrons en die uit aanverwante vakken te

Kopenhagen¹⁾; in 1897 voegde zich de metaalindustrie hierbij, in 1898 een groot aantal patroonsgroepen van het ambachtsleven. Eerst in 1919 was de eindformatie bereikt in de Dansk Arbejdgifverforening²⁾.

In Zweden is men tusschen 1890 en 1900 begonnen met de oprichting van werkgeversorganisaties in bepaalde vakken, zooals die voor de machine-industrie in 1896. Eerst in 1902 kwam men tot een centrale werkgeversorganisatie, die in den aanvang slechts een klein aantal groote ondernemingen omvatte; in 1903 ontstond echter een tweede werkgeverscentrale, die speciaal het bouwbedrijf en verwante takken alsmede het transportbedrijf omvatte. Ook hier was pas in 1918 de volledige centralisatie bereikt in de Svenska Arbetsgivareföreningens³⁾.

De eerste vakverenigingen dateeren in Scandinavië van omstreeks 1870, en vallen samen met het begin der politieke activiteit van de sociaal-democratie. In Denemarken begon aan die zijde de centralisatie in 1886 door de vorming van regionale federaties. Op een in 1897 te Stockholm gehouden congres werd besloten tot de stichting van nationale vakcentralen. Die in Denemarken en Zweden kwamen in 1898 tot stand; eerstgenoemde omvatte alle vakverenigingen. In Zweden was in 1899 nog een neutrale vakcentrale gevormd, welke tot 1909 bestaan heeft. Wel bestaat sinds 1910 nog een syndicalistische vakcentrale, welke de directe actie propageert, doch deze beteekent numeriek zeer weinig.

Om enkele cijfers te noemen, omvat het Deensche werkgevers verbond als gezegd 13.700 leden, het arbeidersverbond 380.000 leden (²/₃ van alle georganiseerde arbeiders). De Zweedsche werkgeverscentrale heeft 4000 leden (met 325.500 arbeiders), het Zweedsche vakverbond pl.m. 750.000 leden.

Collectieve contracten.

Het is een logisch gevolg van de sterke organisaties, welke men in vrijwel alle bedrijfstakken aan weerszijden aantreft, dat het reeds vroeg tot het afsluiten van collectieve contracten gekomen is en dat deze figuur geleidelijk tot de normale wijze van regeling der arbeidsvoorwaarden is geworden. Zoo telt men in Denemarken pl.m. 12000 C.A.O.en. Opvallend is, dat de voornaamste taak der werkgeverscentrales juist bestaat in bemoeiing t.a.v. de afsluiting van C.A.O.en. In 80 à 90 pCt. der gevallen, dat over C.A.O.en onderhandeld wordt, geschiedt zulks door de werkgeverscentrales, zij het dat vertegenwoordigers der betreffende bedrijfstak aan de besprekingen deelnemen. Aan arbeiderszijde is de situatie dezelfde. Slechts t.a.v. de kleinere bedrijven beperkt zich het overleg tot de wederzijdsche vakorganisaties. Al spelen bij de loononderhandelingen de centrales dus een overwegende rol, toch worden zij meestal geen contractant bij de C.A.O. De onderteekening geschiedt i.c. wederzijds door de vakorganisatie, zij het, dat in Noorwegen de werkgeverscentrale als regel medeteekent.

De consequenties van het hier in het kort aangeduide systeem van onderhandelen liggen voor de hand. Tengevolge van de ook hier toegepaste sterke centralisatie wordt practisch in het geheele land één uniforme loonpolitiek gevoerd⁴⁾. Dit wordt nog in de hand gewerkt door het meestentijds gelijktijdig aflopen der C.A.O.en, hetgeen bijv. in Denemarken nog door een wettelijke regeling van 1936 in de

¹⁾ Van 1885 dateert reeds de patroonsorganisatie in de ijzerindustrie, een zuivere vakorganisatie.

²⁾ De economische belangen worden meer speciaal behartigd door Industriraadet.

³⁾ De economische belangen der industrie worden meer speciaal behartigd door de Export Association en de fabrikanterorganisaties in verschillende industrieën.

⁴⁾ Merkwaardig is, dat bepaalde industrieën zich juist van de centrale werkgeversorganisaties hebben losgemaakt, om een eigen loonpolitiek te kunnen voeren, bijv. in Noorwegen de papierindustrie (export), in Zweden het concern-Kempen (hout) en Billerud A.B. (cellulose).

hand gewerkt is, volgens welke alle C.A.O.en, afgesloten tusschen de centrale organisaties, op 1 Maart moeten expireeren. Aldus verkrijgt men als regel voor een reeks bedrijven gelijktijdig naar voren gebrachte looneischen en daartegenover voor die zelfde bedrijven een identiek patroonsstandpunt. Gelukt het niet hiertusschen een brug te slaan, dan heeft men over de geheele linie een conflict, d.w.z. staking of uitsluiting. M.i. zal dit systeem moeten meebrengen de onmogelijkheid om bijv. voor een bepaald bedrijf een concessie te doen, aangezien dat automatisch de andere bedrijven voor dezelfde consequentie stelt. Dat hier een verstarring in den loonstrijd optreedt, is m.i. niet voor ontkenning vatbaar.

Het valt in dit licht niet te verwonderen, dat in deze Noordelijke landen de overheidsinterventie bij arbeidsgeschillen een belangrijke rol speelt. Er moge in dit verband nog worden gewezen op een tweetal algemeene conventies, welke in Denemarken en Zweden resp. in 1899 en 1906 zijn afgesloten tusschen de werkgevers- en werknemerscentrales en die een soort „Carta di Laoro” vormen.

De eerste is de z.g. *September-conventie*, welke in zekeren zin de basis voor het Deensche arbeidsrecht is. Zij regelt in de eerste plaats den 8-urigen werkdag en verder de termijnen bij staking of uitsluiting in acht te nemen (14 dagen na te voren mededeeling van het voorstel, minstens 7 dagen van te voren mededeeling van het definitieve besluit); verder eischt het voor het nemen van een dergelijk besluit een ²/₃ meerderheid en stelt de minimum opzeggings-termijn voor C.A.O.en op 3 maanden.

Ook wordt den werkgevers de leiding en de verdeling van het werk toegekend, alsmede het recht ongeorganiseerde arbeiders aan te stellen. Tegenover dit alles wordt aan de arbeiders het *recht van organisatie* toegekend.

Beide laatste zinsneden maken ook den inhoud uit van c.q. gemeenschappelijke verklaring van 1906 tusschen de Zweedsche centrale organisaties, welke verklaring sindsdien in alle C.A.O.en is opgenomen.

Bemiddeling en arbitrage¹⁾.

In het bovenstaande werd reeds erop gewezen, dat tengevolge van de eigenaardige structuur der wederzijdsche organisaties loonconflicten van belangrijken omvang te verwachten zijn. Het is dan ook geen wonder, dat in deze landen de Overheid reeds betrekkelijk vroeg tot het bemiddelen c.q. beslissen van arbeidsconflicten geroepen werd. De staatsinterventie op dit terrein is door partijen volledig geaccepteerd, zooals dat trouwens ook in Nederland het geval is en werkt over het algemeen zeer bevredigend. Al bestaan er tusschen de 3 staten belangrijke nuances, zoo kan men toch in het algemeen de regelingen typeeren als gebaseerd op het vrijwilligheidsbeginsel. Hierop is één uitzondering n.l. Noorwegen, waar ook na de afschaffing der verplichte arbitrage in dezen zin een gedwongen regeling is blijven bestaan, dat partijen gebonden zijn minstens 4 dagen van te voren den bemiddelaar op de hoogte te stellen, waarna deze een staking resp. uitsluiting kan verbieden in afwachting van zijn tusschenkomst. (Het verbod moet binnen 2 dagen uitgevaardigd worden). Een dergelijk verbod heeft geen langere werking dan 2 weken. Een belangrijke uitbreiding verkreeg in dat land de wetgeving op arbeidsgeschillen in 1933, door het instellen van de mogelijkheid van bemiddeling in boycotzaken en het eventueel onderwerpen van rechtsgeschillen over boycot aan een speciaal gerechtshof voor boycotzaken. Tot nu toe hebben deze bepalingen nog weinig toepassing gevonden²⁾.

¹⁾ Vergelijk O. Ekblom — Staatliche Verordnungen zur Beilegung von Arbeitsstreitigkeiten in den Nordischen Ländern. (Schriften des Vereins für Sozialpolitik 1930 blz. 127).

²⁾ Vergelijk voor deze regeling Paal Berg — La législation sur les conflits du travail en Norvège (Revue Internationale du Travail 1933 blz. 816).

In Denemarken beperkt zich de bemiddeling tot de conflicten, waar het algemeen belang in beteekende mate bij betrokken is, al staat de beoordeeling hiervan aan den bemiddelaars; dat zijn dus als regel de conflicten bij den afloop der groote C.A.O.en. De publieke opinie wil zooveel mogelijk overlaten aan het overleg van partijen zelf; met name van werkgeverszijde is men zeer tegen inmenging bij kleinere conflicten gekant.

Intusschen heeft in Denemarken de ernst van de heerschende arbeidsconflicten de laatste jaren gedwongen oplossingen meegebracht, verkregen door inschakeling van den wetgever¹⁾.

In de jaren 1933, 1934, 1936 en 1937 kon tusschen partijen geen overeenstemming worden bereikt. In 1933 werden alle stakingen en uitsluitingen gedurende één jaar verboden; in 1934 werd de wijze van stemming in de vakverenigingen gewijzigd (met de bedoeling; dat de stemmen van de gezamenlijke vakorganisaties werden opgeteld, zoodat niet een der organisaties de oplossing van een conflict kon tegenhouden). In 1936 werd na het door de werkgevers verwerpen van een bemiddelingsvoorstel van den officieelen bemiddelaar en het daardoor dreigen van een omvangrijk conflict, het bewuste voorstel bij een speciale wet voor partijen bindend verklaard, terwijl gedurende één jaar alle geschillen aan verplichte arbitrage onderworpen werden (het oorspronkelijke wetsontwerp voorzorg slechts in verplichte bemiddeling, doch de conservatieven in het Parlement wisten verplichte arbitrage door te zetten).

In het voorjaar van 1937 dreigden wederom omvangrijke conflicten; een bemiddelingsvoorstel werd door beide partijen verworpen. Het inmiddels onder sociaal-democratische leiding gekomen kabinet heeft toen geen verplichte arbitrage voorgesteld, doch heeft het geheele bemiddelingsvoorstel in een speciale wet aan partijen opgelegd. Opvallend is dat in deze beslissing de ongeschoolden zijn bevoordeeld boven de geschoolden²⁾. Gjessing³⁾ merkt op, dat dit zeer vergaande ingrijpen van de Overheid, bij partijen, speciaal de werknemers, het streven om in onderling overleg overeenstemming te bereiken, heeft verminderd. De politieke factoren gaan bij deze procedure meer en meer een rol spelen.

In Zweden werken de bemiddelingsorganen zeer intensief. Hoewel de wet den bemiddelaar slechts tot tusschenkomst verplicht bij geschillen, waar grootere belangen mee gemoeid zijn, heeft in de practijk de bemiddelaar ook bij kleinere conflicten zijn tusschenkomst verleend. Daarnaast roepen partijen veelvuldig zijn medewerking in bij het afsluiten van contracten ter voorkoming van geschillen (vergelijk ons art. 51 der Arbeidsgeschillenwet, dat wellicht nog te weinig door belanghebbenden wordt toegepast).

Wat de samenstelling der organen betreft, zij vermeld, dat in Denemarken 3 bemiddelaars⁴⁾ zijn benoemd, zonder een bepaalde verdeling van arbeidsgebied. In zeer belangrijke gevallen treden ze gezamenlijk als bemiddelingscommissie op.

In Noorwegen heeft men naast een aantal districtsbemiddelaars één Rijksbemiddelaar⁴⁾, die de landelijke geschillen behandelt en verder het algemeen toezicht heeft.

In Zweden tenslotte treft men 7 districtsbemiddelaars, als hoedanig⁴⁾ o.a. gouverneur en burgemeester optreden. Voor groote en ingewikkelde conflicten werden hier intusschen bemiddelingscommissies gevormd, dikwijls onder leiding van een oud-bemiddelaar. Deze commissies treden zeer diep in de details. Zoo heeft men bij het bekende metselaarsconflict in het voorjaar van 1937 in overleg met partijen de ge-

¹⁾ Vergelijk Gjessing — Industrial Relations in Denmark (Monthly Labor Review 1937 blz. 569).

²⁾ Vergelijk Gjessing l.c.

³⁾ Een ervan is het hoofd der Arbeidsinspectie Eric Dreijer.

⁴⁾ De advocaat Claussen.

heele C.A.O. met alle tarieven vastgesteld, waaraan de Commissie 50 dagen gewerkt heeft!)

Slotopmerking.

Mijn indruk was, dat terwijl in Denemarken en Noorwegen juist de laatste jaren nog zeer belangrijke arbeidsconflicten voorkwamen, in Zweden de sociale strijd in deze jaren belangrijk is verminderd, hetgeen blijkt uit de dalende cijfers van het aantal verloren arbeidsdagen (hetzelfde geldt voor Nederland!). De periode daarvoor beschreef men als de „strijdperiode”, nl. die, waarin de C.A.O.en werden opgebouwd.

Wellicht is dit verschijnsel ten deele toe te schrijven aan de geprononceerde hoogconjunctuur, die in Zweden heerscht en de betrekkelijke coulance der werkgevers wat betreft loonsverhoging²⁾.

Echter meen ik ook de gunstige sociale verhoudingen op het credit te mogen schrijven van het Kabinet-Hansson, welks gematigheid mij in verschillende kringen werd bevestigd, o.a. door het Zweedsche Werkgeversverbond. In Noorwegen liggen de verhoudingen moeilijker, gelet ook op de geste van het zeer links georiënteerde vakverbond. Het loonpeil is hier ook hooger dan in Zweden.

In Denemarken tenslotte is de economische positie belangrijk ongunstiger te noemen dan in de beide andere staten (eenzijdige agrarische samenstelling van den export tegenover den belangrijken uitvoer van industriële grondstoffen in Zweden en Noorwegen). Ook de sociale verhoudingen leken mij minder gestabiliseerd dan in Zweden.

Zij nog vermeld, dat de organisatie der landarbeiders in de 3 staten veel minder krachtig is dan die in de industrie. Dit brengt mee een sterke tegenstelling tusschen steden en platteland, met name wat betreft het loonpeil. C.A.O.en in den landbouw komen slechts sporadisch voor. In Zweden zal een minimum loonwet voor den landbouw worden ingediend, terwijl een nieuwe landbouwarbeidswet ingaande 1 November 1937 den maximum werkdag vaststelt op 9 à 10 uur, terwijl als maximum werkweek zal gelden: 's zomers 54 uur per week; 's winters 41 uur per week³⁾.

A. W. QUINT.

¹⁾ Mij persoonlijk meegedeeld door den heer Ekblom, den bemiddelaar voor Stockholm, die ook lid dezer commissie was.

²⁾ Vlg. „Herziening van collectieve contracten (Zweden)” — N.R.C. 10 Sept. 1937.

³⁾ Vgl. „Nieuwe sociale wetten in Zweedschen landbouw” — Telegraaf 31 Juli 1937. In verband met het heerschende tekort aan arbeidskrachten in den landbouw mag men met belangstelling de werking dezer wet in de practijk afwachten.

DE BOSKOOPSCH E BOOMKWEKERIJ.

De bloemententoonstelling, welke in de tweede helft van April in het monumentale tentoonstellingsgebouw in Boskoop zal worden gehouden, vestigt weer eens de aandacht op een tak van onze agrarische productie, waaraan Nederland voor een belangrijk deel zijn internationalen naam als leverancier van sierteelproducten heeft te danken.

Wanneer Boskoop over eenigen tijd aan de talloze bezoekers hare producten zal vertoonen, zal zoowel leek als vakman zijn hart kunnen ophalen aan een keur van bloeiende boomen als rhododendrons, azalea's, rozen, gouden regen, magnolia's, enz.

Het centrum Boskoop (Boskoop en omliggende gemeenten) neemt in de boomkwekerij een overheersende positie in. Was vroeger Naarden-Bussem een ander centrum van de z.g. intensieve cultuur, door verkoop van kwekerijland voor bouwterrein neemt de belangrijkheid hiervan steeds meer af en concentreert de boomkwekerij zich langzamerhand geheel op Boskoop. Hoewel de niet-intensieve cultuur wat oppervlakte aangaat ongeveer het dubbele van de intensieve teelt bedraagt, (in 1936 resp. 1722 en 819

ha) is de productie per ha in Boskoop ongeveer het drievoudige van die der niet-intensieve bedrijven, welke over het geheele land verspreid liggen. Ook de handel in boomkwekerijproducten is voornamelijk in Boskoop geconcentreerd.

Productie en Handel.

Het karakter van deze productie brengt met zich mede dat mechanische hulpmiddelen vrijwel niet te gebruiken zijn; de bezoeker zal zelfs tevergeefs uitzien naar het traditioneele paard. Wie verwacht 's winters leeg land in Boskoop te zien komt bedrogen uit; het overgrote deel der gekweekte producten is nl. meerjarig, met een kweekduur van twee of meer jaar en blijft dus gedurende den winter op de kwekerij staan. De ploeg is een onbekend werktuig in Boskoop; het woord „wieden” komt niet in het woordenboek van den kweeker voor. De Boskoopster heeft het over „vuil rapen”: het onkruid wordt inderdaad met de hand uit den grond getrokken, in een emmer verzameld en verbrand.

Daar enerzijds het gekweekte product zeer bewerkelijk is, anderzijds vrijwel alle werk op de kwekerijen handwerk is, zien we in de Boskoopse boomkwekerij een typisch agrarisch kleinbedrijf. In 1935 was de gemiddelde bedrijfsgrootte ruim 74 are.

Het afzetapparaat, wat vrijwel de geheele bewoonde wereld bestrijkt, nadert de perfectie. De exporteur, die in den regel zelf de teelt ook beoefent en op deze wijze technisch door-en-door met het vak op de hoogte is, bereist persoonlijk of door middel van vertegenwoordigers het buitenland. De geboekte orders worden dikwijls door den „reiziger-boomenzoeker” zelf bij de kweekers ingekocht. Dat dit persoonlijke contact — tusschen kweeker-aan-land en buitenland-schen klant staat dikwijls slechts één persoon: de reiziger-boomenzoeker — een hechte relatie vormt en het buitenland een groote mate van service biedt, behoeft geen betoog.

De Jaren 1925—1930.

Na 1924, toen Duitschland met behulp van de Dawesleeningen in staat werd gesteld op groote schaal over te gaan tot stedenbouw, aanleg van plantsoenen, sportparken en dergelijke objecten, waardoor de Nederlandsche export van boomkwekerijproducten sterk toenam, brak er een gouden tijd voor Boskoop aan. De top werd bereikt in de jaren 1928—'30 met een jaarlijkschen uitvoer van ruim zes millioen Gulden. In 1930 bedroeg de export f 6.565.000, waarvan Engeland en Duitschland resp. f 2.815.000 en f 1.039.000 afnamen. Van 1925 op 1928 stiegen de prijzen met meer dan de helft. Hoewel de totale uitvoer tot 1930 nog stijgt, zien we echter reeds in 1927 hier en daar teruggang. De belemmeringen in verband met de verscherpte inspectie op ziekten in Oostenrijk, Hongarije en Zweden, de vermindering van het aantal „special permits” in de U.S.A. en de verhoogingen der invoerrechten in diverse landen luiden een teruggang in, welke in 1932 catastrofale afmetingen zal aannemen.

De Crisis.

Deze teruggang wordt het best gedemonstreerd door een vergelijking van de exportwaarde in het topjaar 1930 en het laagtepunt 1933.

Jaar	Totaal ¹⁾	Engeland	Duitschland
1930	6.565	2.815	1.039
1931	4.571	2.167	395
1932	2.265	844	127
1933	1.769	692	105

¹⁾ Waarde in duizend gulden.

Van 1930 op 1933 daalt het exportgewicht van 15.932 op 6.676 ton. Het effect van dezen verminderden uitvoer op areaal en prijzen werd door een drietal factoren buitengewoon versterkt.

Reeds eerder werd de aandacht gevestigd op de meerjarige kweekduur van het overgrote deel der boomkwekerijproducten. Als gevolg hiervan zal een

uitbreiding van het areaal eerst na verloop van eenige jaren aanleiding geven tot een vermeerdering van het aanbod; de vergroting van het productie-apparaat gedurende de topjaren veroorzaakte eerst in een periode van kleineren afzet een sterk vergroot aanbod.

Bovendien brengt de duurzame aard van het voortgebrachte product met zich mede dat fluctuaties in de vraag steeds een progressieve werking zullen hebben.

Een derde factor, welke voor een groot deel aansprakelijk is voor de moeilijkheden waarmede de boomkwekerij nog steeds heeft te kampen, en waardoor ondanks crisismaatregelen en thans weer stijgenden uitvoer, nog steeds van geen loonende teelt sprake is, is de overgang van *ouderen naar jongeren boom*.

De volslagen boom met een kweekduur van 6—7 jaar, welke behalve zijn hoog eigen gewicht uit technische overwegingen tevens een kluit aarde ter bescherming van het wortelstel noodig heeft, werd langzamerhand aan steeds sterker drukkende invoerrechten onderworpen. Teneinde hieraan te ontkomen nam het buitenland genoegen met een jonger product, hetwelk — althans vergeleken bij het vroeger uitgevoerde — een halffabriek was.

Zeer duidelijk komt dit verschijnsel tot uiting bij vergelijking van de naar Engeland geëxporteerde gewichtshoeveelheid en het door de Engelsche invoerstatistiek vermelde aantal boomen.

Jaar	Aantal tonnen v. d. Nederl. uitvoerstat.	Aantal stuks v. d. Engelsche invoerstat. ¹⁾	Aantal boomen per ton
1926	6.979	14.191.000	2.033
1927	7.684	16.344.000	2.127
1928	6.784	16.969.000	2.501
1929	6.216	20.412.000	3.284
1930	7.419	20.689.000	2.789
1931	7.156	22.906.000	3.201
1932	3.356	22.569.000	6.725
1933	2.659	23.812.000	8.955
1934	3.643	36.266.000	9.955

¹⁾ Daar de classificatie in deze twee statistieken niet gelijk is, en het aan de Nederlandsche uitvoerstatistiek ontleende gewicht bruto is, dus inclusief kisten en ander verpakkingsmateriaal, moet het verloop van het aantal boomen per ton niet in absoluten zin worden opgevat, maar dient deze reeks beschouwd te worden als indicator van den overgang van grooten naar kleinen boom.

Teekenend is het verloop van het „aantal boomen per ton”, hetwelk zich behoudens een vermindering in 1930, welke vermoedelijk een gevolg is van den strengen winter van 1929 waarin een groot aantal grootere boomen door den vorst werd beschadigd, regelmatig in stijgenden lijn bevindt.

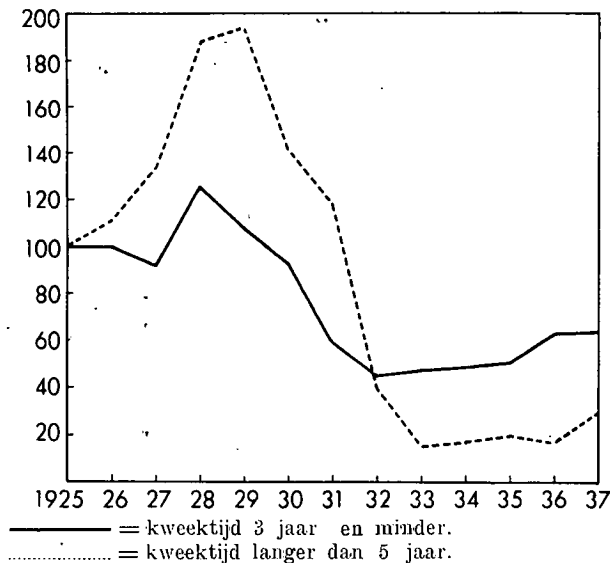
Eveneens opmerkelijk is de sterke stijging van het aantal per ton in 1932, corresponderend met de drastische verhooging der invoerrechten welke dat jaar werd ingevoerd. (Voor planten met kluit 10 Shilling en voor planten zonder kluit 20 Shilling per centerweight).

De kleinere vraag naar volslagen boomen en de meerdere interesse voor het jongere goed heeft uiteraard het prijsverloop sterk beïnvloed. Navolgende grafiek toont dit verloop opgemaakt van een 18-tal groepen boomen, gesplitst in die met een kweekduur van meer dan drie jaar en van drie jaar en minder, herleid tot indexcijfers met als basis 1925¹⁾.

Uit een vergelijking blijkt, dat vóór 1930 de oudere boom de sterkste prijsstijging vertoonde en na 1930 de grootste daling, terwijl de jongere boom voor genoemd jaar slechts weinig in prijs steeg, maar zich na dit jaar het beste handhaafde. Het omslagpunt in 1932 stemt weer overeen met de boven gememoreerde sterke stijging van het aantal boomen per ton in den Engelschen export.

De hier geschetste verandering in het karakter van den export heeft voor Boskoop groote moeilijkheden met zich mede gebracht, moeilijkheden welke thans

Prijsverloop boomkweekerijproducten.

nog steeds om een oplossing vragen. Immers zal, indien de kweekduur der artikelen terugloopt van 7—8 op 2—3 jaar, éénzelfde areaal in een periode van 7 jaar driemaal zooveel boomen kunnen produceeren dan voorheen het geval was. Bovendien werkt hier een sterke cumulatie daar juist de boomen met langere kweekduur de grootste oppervlakte in beslag zullen nemen naarmate ze ouder worden. Een voorzichtige raming van de productie geeft voor een gelijke oppervlakte een negenvoudig aantal boomen verkeeren bij de jaren vóór 1930.

Hoewel dit proces, gezien de regelmatige stijging van het aantal boomen per ton geleidelijk doorwerkt en de aanpassing van het productie-apparaat aan den gewijzigden afzet met sterke wrijving gepaard ging, moest, indien de export van het aantal boomen niet in gelijke mate toenam, het gevolg van een en ander een groot surplus zijn.

De Crisismaatregelen.

De bedoeling van de getroffen maatregelen (credietverstrekking, indijking van het bedrijf en afkoop van surplus) was in eerste instantie de handhaving van het productie-apparaat in afwachting van betere tijden. Ongetwijfeld is dit doel bereikt. Was in 1934 de betaalde oppervlakte (intensief) 849 ha, volgens de driemaandelijksche publicatie van het Ministerie van Economische Zaken „De Landbouwcrisismaatregelen, hunne werking en uitvoering” no. XIV, was het areaal van 1934 op 1936 slechts met 30 ha teruggegaan. De crisismaatregelen zijn echter niet in staat geweest de boomkweekerij weer op gezonde basis te brengen.

De ten bedrage van bijna een miljoen gulden verstrekte credieten werden aangewend tot dekking van een bedrijfstekort of tot betaling van oude schulden en moeten volkomen bevroren worden geacht. Gereguleerde rentebetaling komt slechts sporadisch voor.

De indijking van het bedrijf, waarbij de betaalde oppervlakte werd gefixeerd op 100 pCt. van die per 1 Juni 1934, hield geen rekening met den boven gememoreerden overgang van grooten naar kleinen boom, en beheerschte slechts de grootte van het productie-apparaat, niet den omvang van de productie.

De afkoop van surplus, waaraan sinds 1934—35 een bedrag van ongeveer f 900.000 werd besteed, had geen blijvende vermindering van het aanbod tengevolge en veroorzaakte geen noemenswaardige prijsstijging.

Daar de credietverstrekking en de afkoop nog steeds worden voortgezet, zal het, rekening houdend met de ervaringen gedurende de laatste jaren, ern-

¹⁾ Cijfers ontleend aan de inkoopboeken van een aantal handelaren.

stig overweging verdienen of op dezen weg moet worden doorgegaan. Hoewel een inkrimping van het areaal groote moeilijkheden met zich mede brengt, lijkt dit naast meerderen uitvoer de eenige uitweg. Misschien ware een bevredigende regeling te vinden door jaarlijks een zekere oppervlakte braak te laten liggen. Ook het technisch belang zou hiermede gebaat zijn.

De Vooruitzichten.

Hoewel de export zich de laatste jaren weer in stijgende lijn bevindt (1933 f 1.769.000, 1936 f 2.594.000), liggen de prijzen ondanks financieelen steun der Regeering nog ver beneden productiekosten. Het laat zich aanzien dat de overgang van grooten naar kleinen boom gedurende de eerstkomende jaren een steeds grooter hoeveelheid boomen op de markt zal brengen, waarmede zelfs een sterk verhoogde uitvoer geen gelijken tred zal kunnen houden.

Gevaarlijke punten zijn de voorraadvorming in het buitenland en het zelf-kweken door onze afnemers. Van uiterst belang is in dit verband de boven geschetste overgang naar het jongere goed; hieruit blijkt dat Boskoop in het buitenland voor tal van producten nog specifiek is en een eenigszins monopolistische positie inneemt.

Het initiatief en de ondernemersgeest van de exporteurs, vereenigd in den Bond van Plantenhandelaren, vormen in dezen een hechten grondslag, waarop de boomkweekerij zich weer tot een loonend bedrijf zal kunnen omvormen.

Noodzakelijk is hiervoor echter dat het areaal hetzij door een natuurlijke inkrimping of door een gedwongen beperking tot geringere afmetingen wordt teruggebracht.

A. WINSEMUS.

ENIGE OPMERKINGEN OVER HET VRAAGSTUK VAN OVER- EN ONDERWAARDERING VAN VALUTA.

1. In tijden van feitelijke of dreigende fluctuaties van wisselkoersen trekt dit vraagstuk regelmatig de aandacht. In de zomer van 1936 kon men herhaaldelijk lezen, dat de goud-bloc-valuta's „overgewaarderd” waren. Enige weken na de aanpassing van de gulden spraken enige vooraanstaande economen zich uit voor een waardevermindering van de gulden met 30 pCt.; daar de gulden met 20 pCt. deprecieerde, zou men dus op grond van de aangeduide mening tot het resultaat moeten komen, dat de gulden overgewaarderd bleef. Mr. J. W. Beyen wijdde een interessant artikel aan het vraagstuk — dat hij noemde „het vraagstuk van de natuurlijke pariteitsverhouding tussen verschillende munteenheden” — in E.-S.B. van 11 Augustus l.l. en beklagde zich daarin over de geringe vorderingen, die in het verkrijgen van een beter inzicht in dit vraagstuk zijn gemaakt. De — Engelse — Economist van 18 September l.l. bevatte een artikel over „The Falling Franc”, waarin herhaaldelijk de kwestie van over- en onderwaardering, tegenover juiste waardering naar voren komt en wordt besproken in verband met de waardeverhouding tussen Franc, Pond en Dollar.

Het vraagstuk is dus weer actueel en het zal actueel blijven, zo lang er geen de jure stabilisatie is gekomen. Maar ook na zo'n stabilisatie zal het zijn belangrijkheid behouden — niet om periodieke pariteitsveranderingen in te voeren op grond van min of meer betrouwbare gegevens, zelfs wanneer die een zuiverder oordeelvelling zouden toelaten dan thans mogelijk is — maar omdat zulke gegevens een aanwijzing zouden kunnen geven voor het bestaan van spanningen in de binnenlandse volkshuishouding.

Het doel van de volgende opmerkingen is, te trachten een bijdrage te leveren tot een meer definitieve formulering van het vraagstuk, en tevens een aanduiding te geven van het karakter der voor oordeelvelling benodigde gegevens.

2. Deze opmerkingen gaan uit van een conceptie

van het begrip „over- en onderwaardering” van valuta's, dat als volgt kan worden omschreven: „Een „over- waardering van een valuta is aanwezig, wan- „onder-

„neer haar koopkracht in het buitenland groter „kleiner „is dan in het binnenland”. Om derhalve te komen tot een antwoord op de vraag, of een valuta over- of ondergewaardeerd, dan wel juist gewaardeerd is, is het nodig, haar koopkracht in binnen- en in buitenland afzonderlijk te meten. Wanneer de gegeven definitie wordt aanvaard, dan vervalt voor zulk meten de bruikbaarheid van de beschikbare indices van groothandelprijzen; deze geven nl. een aggregaat van prijzen van geïmporteerde en van in het binnenland geproduceerde goederen, afgezien nog van de afwijkingen in de wijzen van samenstelling dier indices van land tot land, in de mathematische methode, in het aantal en de soorten der goederen, in de wijze, waarop de indices gewogen zijn, enz.

Deze indices zijn bovendien gebaseerd op marktprijzen. Voor het gestelde doel is het nodig, gegevens te verzamelen, die een aanwijzing geven omtrent de koopkracht van een valuta in het productieproces — de koopkracht dus, die betrekking heeft op aanschaffing van grondstoffen, op onderhoud en vervanging van productieve goederen, op kosten van arbeid en dergelijke.

Het onderzoek naar het al of niet aanwezig zijn van over- of onderwaardering ener valuta bestaat in het treffen van een vergelijking tussen de betreffende valuta en een andere valuta op hetzelfde tijdstip, of tussen de betreffende valuta op een zeker tijdstip en diezelfde valuta op een vroeger tijdstip. De vergelijking is dus of geografisch of chronologisch. M.a.w., wij willen op een zeker tijdstip de Gulden met het Pond vergelijken; wij willen ook de Gulden van vandaag met die van verleden jaar of tien jaar geleden vergelijken.

3. Wanneer men tracht, uit het voorafgaande tot een aanduiding van de gegevens, die gewenst of nodig zijn, te komen, dan is het resultaat van die poging als volgt:

a. een groothandelprijsindex van geïmporteerde grondstoffen;

b. een index van fluctuerende kosten, die drukken op de productie, zoals lonen, vervoer, enz.;

c. een index van vaste lasten, die op de productie drukken, zoals interest op lange termijn, huur en dergelijke.

De voorgestelde index *a.* geeft een beeld van de koopkracht van een valuta in het buitenland; indices *b.* en *c.* bepalen de koopkracht in het binnenland en omvatten de kosten van grondstoffen, in het binnenland geproduceerd. Door index *a.* te beperken tot grondstoffen (in hoofdzaak zouden dit zijn stapelproducten met een wereldmarktprijs) wordt een soort universele basis verkregen¹⁾. Onder index *b.* zou bijv. ook interest op korte termijn kunnen worden begrepen; de kosten van lonen zouden „labour efficiency” dienen te weerspiegelen. Voor geografische vergelijking zouden de indices in percentages — een zeker jaar als 100 te nemen — moeten worden uitgedrukt; voor chronologische vergelijking zouden de *b.* en *c.* indices gevoelijker gebaseerd kunnen zijn op productie-eenheden, waardoor „labour efficiency” er vanzelf bij is inbegrepen.

4. Voor zover het mogelijk zou blijken, zulke indices samen te stellen, zou dus het materiaal beschikbaar komen, om afwijkingen vast te stellen, zowel in de buitenlandse als in de binnenlandse koopkracht van een bepaalde valuta; daaruit zouden dan conclusies kunnen worden getrokken, die voor het omschreven doel in ruimere mate betrouwbaar zouden

zijn dan de gevolgtrekkingen, af te leiden uit het thans beschikbare materiaal.

Stellen wij bijv., dat wij bij een chronologische vergelijking der indices *a.*, *b.* en *c.* in een zeker land vinden, dat de koopkracht van een valuta, uitgedrukt in index *a.*, gedurende het te beschouwen tijdsverloop veel groter was geworden, dan uitgedrukt in indices *b.* en *c.*, dan lijkt de gevolgtrekking gerechtvaardigd, dat die valuta gedurende dat tijdsverloop zich bewogen heeft in de richting van overwaardering. Haar koopkracht in het buitenland is gestegen — zich openbarende in een daling van geïmporteerde grondstoffenprijzen — terwijl de koopkracht in het eigen land veel minder is gestegen, d.w.z. de variabele en vaste kosten zijn in veel geringer mate gedaald dan de prijzen der ingevoerde grondstoffen.

Bij geografische vergelijking kunnen wij ons twee wijzen van vergelijking voorstellen. De directe vergelijking van de indices *a.*, *b.* en *c.* op een gegeven tijdstip in twee verschillende valuta's zou bijv. de conclusie wettigen, dat valuta *X* is overgewaardeerd in vergelijking met valuta *Y*, indien wij zouden vinden, dat de koopkracht van valuta *X*, uitgedrukt in index *a.*, min of meer gelijk is aan die van valuta *Y*, terwijl die koopkracht volgens indices *b.* en *c.* in valuta *X* aanzienlijk lager is dan in valuta *Y*. Immers, hier vinden wij gelijke koopkracht voor valuta's *X* en *Y* bij het aanschaffen van ingevoerde grondstoffen, maar geringere koopkracht van valuta *X* in het eigen land, dus hogere variabele en vaste onkosten in het land van valuta *X* dan in dat van valuta *Y*. Hierbij dient in het oog te worden gehouden, dat het nodig is de indexcijfers tot een gemene noemer terug te brengen, wanneer tussen het basisjaar (100) en het tijdstip van vergelijking de wisselkoers tussen de valuta's *X* en *Y* zich heeft gewijzigd.

Aangezien echter in verschillende landen elk der drie indices — maar voornamelijk indices *b.* en *c.* — de invloed van zekere locale factoren niet kan ontgaan, zou een geografische vergelijking waarschijnlijk betere resultaten geven, wanneer die werd gebaseerd op twee chronologische vergelijkingen. Wanneer bijv. werd geconstateerd, dat gedurende een zeker tijdsverloop de divergentie in de bewegingen van de indices *a.*, *b.* en *c.* in valuta *X* aanzienlijk zou verschillen van die gedurende hetzelfde tijdsverloop in valuta *Y*, dan zou daarin een aanwijzing zijn verkregen van het verschil in graad van de beweging van elk der twee valuta's naar onder- of overwaardering gedurende het gekozen tijdsverloop.

Bij een geografische vergelijking dient voorts niet over het hoofd te worden gezien, dat de betrekkelijke onderlinge waarde der indices *a.*, *b.* en *c.* van land tot land verschilt. Om een voorbeeld te geven: In een land als Groot Brittanje, waarin geïmporteerde grondstoffen, in vergelijking met de binnenlandse nijverheid, een grotere rol spelen, dan in de Vereenigde Staten, zal index *a.* van relatief groter belang zijn dan in het laatstgenoemde land.

5. Afgezien van de valuta-kwestie kunnen de aangeduide indices ook voor een beoordeling van de ontwikkeling der binnenlandse volkshuishouding van belang zijn. Men zou bijv. kunnen komen tot het constateren van een bepaalde verhouding tussen de drie indices *a.*, *b.* en *c.*, zoals die zou bestaan in een jaar van normale voorspoed (een term, die zou zijn te definiëren). Deze verhouding zou men met de naam van evenwichtsverhouding kunnen aanduiden. Deze evenwichtsverhouding op zichzelf is ook aan verandering onderhevig, maar op lange termijn en gestaag, en deze veranderingen zouden kunnen worden vastgesteld. Afwijkingen van de evenwichtsverhouding op korte termijn zouden een aanduiding geven van de aanwezigheid van spanningen in de structuur van de volkshuishouding, en het constateren van die afwijkingen zou helpen bij het zoeken van die factoren, die deze spanningen teweegbrengen.

¹⁾ Deze overweging is eigenlijk alleen van toepassing op industriële landen in Europa.

Aansluitend op een artikel van zijn hand in het nummer van Juli 1936 van de „Revue de l'Institut International de Statistique”, publiceerde Professor Dr. J. Tinbergen in een speciaal supplement tot de Wekelijksche Mededeelingen van „De Nederlandsche Conjunctuur” van 1 Augustus 1936, enige grafieken, die de fluctuaties van telkens twee als met elkaar verwant te beschouwen economische gegevens doen zien. In „De Nederlandsche Conjunctuur” van Mei 1937 verscheen een verder artikel, klaarblijkelijk mede van de hand van Prof. Tinbergen, waarin hij deze „Spanningsbarometers” nader toelicht en o.a. zegt, dat „het doel van de Spanningsbarometers is om vast te stellen, op welke tijdstippen het economische leven van een bepaald land de evenwichtspositie in de conjunctuurontwikkeling overschrijdt”. In alle bescheidenheid zij hier de vraag in overweging gegeven, of de indices, in bovenstaande opmerkingen als wenselijk aangeduid, misschien interessant materiaal zouden kunnen opleveren voor zulke „Spanningsbarometers” op monetair gebied.

J. DE BLANK.

NIEUWE OOST-INDISCHE COMPAGNIEËN.

De Oost-Indische Compagnie was in haar tijd noodig, omdat het alleen met behulp van de wapenen mogelijk was de handelsbetrekkingen uit te breiden en tegen concurrentie te beschermen. Ware bijv. de handel op de Oost aan de individueele kooplieden overgelaten, wij zouden ongetwijfeld nimmer het resultaat bereikt hebben, dat na enkele honderden jaren nog van zooveel belang voor onze volkshuishouding is.

Ook thans meenen nog sommige staten, dat zij hun economische relaties met geweld moeten uitbreiden (Italië, Japan), doch daar staat tegenover, dat in de democratisch geregeerde landen de zienswijze heerscht, dat het tijdperk van agressie afgesloten moet worden. In ieder geval kan voor ons land met stelligheid geconstateerd worden, dat noch de macht noch de lust aanwezig is om die oude paden opnieuw te betreden.

Niettemin moeten wij, tot behoud en bevordering van onze welvaart, erop bedacht zijn onze economische betrekkingen met andere landen te versterken en te vermeederen, en ik meen dat wij onze pogingen in drieërlei richtingen moeten aanwenden, t.w.:

- a. op het gebied van den goederen-export;
- b. op het gebied van den kapitaal-export;
- c. op het gebied van den export van ons kennen en kunnen.

ad a. Voor onzen goederen-export moeten wij ons werpen op markten, waarop onze nationale producten tot nu toe weinig of niet verschenen. Immers, de geheele of gedeeltelijke afsluiting van oude afzetgebieden stelt ons de dringende eisch, nieuwe débouchés voor onze exportgoederen te zoeken.

Nu is het niet gemakkelijk nieuwe afzetgebieden te verkrijgen. Daaraan moet een uitgebreide oriëntering voorafgaan (kwalitatieve en kwantitatieve marktanalyse); men moet liefst permanente vestigingen in die vreemde landen hebben, om te zorgen dat de tusschenhandel niet ieder oogenblik naar andere importeurs gaat, om steeds op de hoogte te blijven van de wisselingen in mode en smaak en van de economische veranderingen (conjuncturele en structurele), die zich in die landen voltrekken. Men moet voorts groote risico's (crediet-, valutarisico's) kunnen loopen en voldoende kapitaal bezitten om voorraden en debiteuren te financieren.

Nu mogen groote concerns, zooals de Koninklijke, Philips, de Unilever, in staat zijn het bovengenoemde geheel zelf te doen, in de meeste takken van industrie, die zich in ons land op den export toelagen, zijn de afzonderlijke ondernemingen te klein om in den vreemde voldoende kracht te ontplooiën. Maar

de geheele bedrijfstak kan dat wel, wanneer de ondernemingen in die branche een export-organisatie stichten. Dan zijn zij gezamenlijk in staat om met succes er op uit te trekken om nieuwe afzetgebieden te veroveren en tezamen zijn zij ook krachtig genoeg om de noodzakelijke risico's te dragen.

Deze export-organisaties zijn de Nieuwe Oost-Indische Compagnieën, die ons de plaats op de vrije wereldmarkten moeten geven, welke ons land, op grond van onze economische outillage, toebehoort.

De Staat kan daarbij helpend optreden door voor een goede buitenlandsche voorlichting te zorgen, door deze organisaties zoo mogelijk bepaalde (bijv. monopolistische) voorrechten te geven en door misschien op bescheiden schaal in haar kapitaal deel te nemen, teneinde ze door de eerste moeilijke tijden heen te helpen.

ad b. Ook op het terrein van den kapitaal-export zijn, naar mijn meening, de Nieuwe Oost-Indische Compagnieën noodzakelijk. Wel gaan er thans stemmen op, om het nationale kapitaal uitsluitend of bijna uitsluitend in eigen land te beleggen, maar ik meen dat dan, althans in afzienbaren tijd, groote kapitalen ongebruikt moeten blijven. En dat thans een belangrijk deel van het kapitaal onzer volkshuishouding in ruste is, blijkt wel uit de goudopstapeling bij De Nederlandsche Bank: daar ligt thans pl.m. f 1400 millioen, dat is, naar mijn taxatie, pl.m. 7 procent van ons nationaal vermogen, aan renteloos goud, dat lang niet in zijn geheel noodig is voor de handhaving van onze valuta.

De belegging in den vreemde brengt, dit leerde ons het verleden, maar al te dikwijls groote risico's en van tijd tot tijd enorme verliezen mede: Russische en Oostenrijksche papieren, vorderingen op Duitschland, obligaties van Zuid-Amerikaansche Staten.

Aangenomen, dat het van belang is een deel van ons nationaal bezit in het buitenland (behalve in onze overzeesche gewesten) rendabel aan te wenden, zijn ook hier organisaties noodig, die als het ware het beheer dier kapitalen in handen houden. Gedeeltelijk geschiedt zulks al door de groote concerns, die wij straks noemden; de op te richten export-organisaties zullen ook belangrijke kapitalen in het buitenland moeten aanleggen, doch daarboven heeft Nederland m.i. nog overtollig kapitaal genoeg om meer rechtstreeksch emploti ervoor in den vreemde te zoeken.

In landen, die in opkomst zijn, die vroeger bijna niet, nu wel in de wereldhuishouding zijn opgenomen, is steeds behoefte aan het stichten van allerlei werken: havenwerken, spoor- en tramwegen, electriciteitsbedrijven, waarvoor het kapitaal in die landen ontbreekt. Welnu, in die gevallen zou een Nederlandsche maatschappij, voor dat doel opgericht, dat kapitaal geheel of deels kunnen fourneeren, met dien verstande, dat de exploitatie der gestichte objecten ook in handen dier maatschappij blijft. Daarbij zou dan moeten aansluiten, dat, voor zoover voor die werken buitenlandsch materiaal en buitenlandsche werkkrachten noodig zijn, deze zooveel mogelijk uit Nederland betrokken worden.

En hiermede komen wij aan *punt c.* Want belegging van ons kapitaal in den vreemde, op de wijze zooals hiervoor is aangegeven, brengt mede, dat dit kapitaal vergezeld moet gaan van Nederlanders, die de leiding der voor dat kapitaal uit te voeren werken op zich moeten nemen en die naderhand als leiders van de exploitatie dier werken moeten optreden. Zoo geeft deze kapitaal-export dan tevens gelegenheid tot export van ons kennen en kunnen.

Dat de Nieuwe Oost-Indische Compagnieën ons land eenzelfde welvaartstoening mogen brengen als haar groote voorgangster, doch thans zonder toepassing van geweld en zonder het teweegbrengen van leed.

O. BAKKER.

AANTEKENINGEN.**De vooruitzichten voor den landbouw in de Vereenigde Staten.**

De binnenlandsche vraag naar agrarische producten zal in 1938 waarschijnlijk lager zijn dan in het afgelopen jaar, aldus lezen wij in een beschouwing van het Amerikaansche „Bureau of Agricultural Economics”.

Deze binnenlandsche vraag naar landbouwvoortbrengselen is afhankelijk van het nationale inkomen en het prijsniveau, welke beide weer nauw samenhangen met de industriele bedrijvigheid.

Het prijsniveau zal, naar de opvatting van het genoemde Bureau, in 1938 in de Vereenigde Staten lager liggen dan in 1937, waartoe vooral de prijsdaling van een aantal grondstoffen en agrarische producten bijdraagt. Deze prijsdaling, die reeds in April 1937 begon, vond mede haar oorzaak in de meer normale productie van 1937 ten opzichte van het droogtejaar 1936.

De vooruitzichten zijn voor de veehouders gunstiger dan voor de landbouwers. De veevoeder-voorziening is overvloediger dan een jaar geleden, en de vleesch- en zuivelprijzen houden zich vrij goed.

De katoenoogst is zoo overvloedig geweest, dat groote voorraden op de markt voor 1938 zullen drukken.

De industriele productie zal zich waarschijnlijk op een lager niveau bewegen, daar de ongunstige factoren, die de terugslag sinds het najaar van 1937 veroorzaakten, in de eerste helft van dit jaar zullen overwegen.

Het Bureau of Agricultural Economics verwacht in 1938, althans zeer zeker in de eerste helft, een lagere bedrijvigheid dan in 1937 in de staal-, textiel- en automobiellindustrie.

De opwaartsche beweging, die de bouwindustrie de laatste jaren vertoonde, zette zich niet door in de tweede helft van 1937. De verwachting is, dat het totaal volume in 1938 iets grooter zal zijn dan in 1937. Deze toeneming zal zich voordoen bij den woningbouw, die wellicht een stimulans zal krijgen in de waarschijnlijkheid van een kleine daling der bouwkosten en een stijging der huren.

Voor den buitenlandschen afzet van Amerikaansche agrarische producten zijn de vooruitzichten gunstiger dan zij in jaren geweest zijn.

Bij een grooten oogst in de Vereenigde Staten is, behalve voor katoen, de oogst in het buitenland van de het meest voor export uit de Vereenigde Staten in aanmerking komende producten, kleiner geweest dan de laatste jaren het geval was. De voor export beschikbare hoeveelheden in de Vereenigde Staten zijn daarentegen grooter dan de laatste jaren.

Het conflict tusschen China en Japan is evenwel een zeer onzeker element in de buitenlandsche vraag naar Amerikaansche agrarische producten. De export naar China van katoen en tabak is reeds aanzienlijk gedaald, de katoenexport naar Japan is in 1937 zeer groot geweest, maar voor 1938 moet men toch rekening houden met een flinke daling.

In 1937 werd het nationale inkomen van de Vereenigde Staten geraamd op 67 biljoen Dollar. De schatting voor 1938 zal aanzienlijk lager moeten zijn. Ook het agrarisch inkomen zal waarschijnlijk dalen. De lagere prijzen zullen echter aanvankelijk nog gecompenseerd worden door de groote oogsten en de toegenomen omvang van den veestapel.

Toch moet rekening worden gehouden met een daling van het uit agrarische activiteit verkregen deel van het inkomen. Weliswaar staat hier tegenover dat, bij de bestaande wetgeving, het deel van het inkomen, dat gevormd wordt door uitkeeringen van de overheid, grooter zal zijn. Het totaalinkomen van de agrarische bevolking der Vereenigde Staten zal naar alle waarschijnlijkheid in 1938 echter geringer zijn dan in het afgelopen jaar.

Een reorganisatieplan voor de katoenindustrie in Lancashire.

Op 20 October jl. zag een nieuw reorganisatieplan voor de katoenindustrie in Lancashire onder den titel „Lancashire's Remedy”, het licht.

De Engelsche katoenindustrie lijdt onder een aanzienlijke overcapaciteit van verouderde productie-middelen. Dit heeft tot gevolg, dat iedere prijsverbetering gebruikt wordt om stilgelegde machinerieën in gebruik te stellen, wat verbetering van den toestand der industrie onmogelijk maakt.

Deze situatie wordt in de hand gewerkt door de verdeeling der industrie in vier duidelijk van elkaar gescheiden secties, nl. spinners, wevers, finishers en „merchants”.

Elke onderneming concurreert met de andere ondernemingen in haar sectie. In de laatste jaren heeft men in de spinnerij het een en ander bereikt met vrijwillige samenwerking. Hierdoor kon prijs-onderbieding voorkomen worden, en eenig succes worden geboekt bij het elimineeren van over-capaciteit.

Voor een duurzame verbetering is evenwel een samenwerking tusschen de vier genoemde secties dringend noodzakelijk. Het is dan ook in dit besef, dat de Minister van Handel, Oliver Stanley, geweigerd heeft de afzonderlijke reorganisatieplannen van wevers en drukkers goed te keuren. Hij was evenwel wel genegen een plan voor de geheele industrie in overweging te nemen, en het is hieraan, dat het bovengenoemde reorganisatieschema van het Joint Committee of Cotton Trade Organisations zijn ontstaan dankt.

* * *

De inhoud van dit reorganisatieplan komt in het kort op het volgende neer:

Lancashire heeft behoefte aan een veel-omvattende organisatie, die alle ondernemingen in de industrie omvat, en toch voldoende elastisch is om persoonlijke activiteit aan te moedigen.

Men kan dit slechts bereiken door de verschillende secties te coördineeren, en de krachten der geheele industrie aan te wenden voor ontwikkeling van den export. Hiertoe is noodig betere organisatie en grooter efficiency.

Men wenscht een methode, waarbij iedere sectie haar eigen problemen behandelt, maar waarbij de aanvaarding van de voorstellen der secties afhankelijk is van de goedkeuring der geheele industrie. Men meent dit te kunnen bereiken door een machtigingswet, waarbij reorganisatieplannen, die door een sectie met „aanzienlijke meerderheid” zijn aangenomen, na goedkeuring door twee nieuw in het leven te roepen instellingen, de Cotton Industry Board en een Advisory Committee en goedkeuring door den President van de Board of Trade, bindend kunnen worden verklaard door het Parlement.

Behalve dat de voorstellen door een belangrijke meerderheid eener sectie moeten zijn goedgekeurd, mogen zij niet in strijd zijn met de belangen der andere secties en van het publiek. Bovendien wordt als eisch gesteld, dat de plannen de exporthandel stimuleeren moeten.

Een verdere taak van de Cotton Industry Board zou gelegen zijn op het gebied van technische en markt-research en reclame. Hiertoe werd voorgesteld de Board de bevoegdheid te geven, bijdragen van alle ondernemingen te heffen, waarbij de Regeering een even groot bedrag zou voegen.

* * *

De verschillende organisaties van de katoenindustrie gingen in het algemeen accoord met dit schema. Enkele bezwaren rezen evenwel, o.a. van de zijde der Manchester Chamber of Commerce.

Men wenscht meer waarborgen voor de bescher-

ming van de exportbelangen en tegen de mogelijkheid van het misbruiken van een monopoliepositie. Als groot bezwaar werd gevoeld, dat in „Lancashire's Remedy” geen speciale voorstellen voorkwamen om den exporthandel te stimuleeren. Het Joint Committee antwoordde hierop, dat het minder in de bedoeling had gelegen een gedetailleerd reorganisatieschema te geven, dan wel een raam, waarbinnen de secties zelf de te nemen maatregelen kunnen uitwerken.

De bezwaren inzake monopolievorming werden door het Committee van de hand gewezen. Men wees er op, dat het voorstel juist een belangrijke waarborg schiep, die thans niet bestaat. Zooals de toestand nu is, kan iedere sectie die erin slaagt, voldoende ondernemingen te concentreeren, haar wil opleggen aan de secties, die van haar moeten koopen. In deze positie verkeert thans de spinning section. Volgens het voorstel moet echter ieder schema, dat door een sectie wordt uitgewerkt, door de Cotton Industry Board en de President van de Board of Trade worden goedgekeurd, terwijl tenslotte het Parlement over de bindendverklaring beslist.

Hoewel de Regeering principieel sympathiek tegenover het voorstel staat, acht zij toch, volgens een mededeeling van 21 December jl., meer specifieke voorstellen met betrekking tot bescherming van den uitvoerhandel noodig, alvorens een wetsontwerp te kunnen indienen.

De ontwikkeling van het vreemdelingenverkeer in Oostenrijk.

Het vreemdelingenverkeer vormt voor Oostenrijk een belangrijke bron van inkomsten. Volgens de laatste beschikbare gegevens („Balance des Paiements” 1935 van den Volkenbond) bedroeg de opbrengst van het vreemdelingenverkeer in Oostenrijk van October 1934 tot October 1935 30.6 miljoen goud-dollar.

Ter illustratie van de recente ontwikkeling van het vreemdelingenverkeer in Oostenrijk ontleenen wij aan het artikel van Dr. Gustav Knoth, „Ausblick auf den Oesterreichischen Fremdenverkehr”, verschenen in „Der Oesterreichischen Volkswirt” van 6 Nov. 1937 het volgende.

Het vreemdelingenverkeer in Oostenrijk heeft de laatste jaren onder invloed van enkele ongunstige factoren gestaan.

Deze zijn: de 1000 M. Sperre, een maatregel van de Deutsche overheid om aan de jaarlijksche trek van Duitschers naar Oostenrijk belemmeringen in den weg te leggen, en voorts de verhoogde concurrentie, die Oostenrijk van landen met gedeprecieerde valuta, in het bijzonder Zwitserland, ondervindt.

Uit een vergelijking tusschen de jaren 1932 — dat als representatief gemiddelde kan gelden — en 1936 blijkt, dat het aantal logeernachten in 1936 slechts 5.3 pCt. bij het cijfer van 1932 achterblijft.

Daar de noodige gegevens ontbreken, is het niet gemakkelijk na te gaan, of de opbrengst van het vreemdelingenverkeer in overeenstemming is met bovengenoemde frequentie.

De verhoogde binnen- en buitenlandse concurrentie zal waarschijnlijk de prijzen en opbrengsten eerder ongunstig beïnvloed hebben. Deze concurrentie nam ook in Oostenrijk steeds meer de vorm aan van goedkope arrangementen tegen een bepaald bedrag („Pauschalpreis”), waarin behalve hotelkosten ook reiskosten en verschillende faciliteiten begrepen zijn.

Duidelijk blijkt de toegenomen binnenlandsche concurrentie uit de stijging van het totaal aantal bedden; het aantal logeernachten per bed is dan ook niet onaanzienlijk gedaald (1932: 63, 1936: 53).

Verder blijkt uit de splitsing van buitenlandse gasten naar landen van herkomst een procentueele toeneming van gasten uit landen met gemiddeld hogere levensstandaard, nl. Zwitserland, Scandinavië,

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen. ¹⁾

Indexcijfers van 12 aandeelgroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. Basis 2 Januari 1929 = 100.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunstzijde	Industrie	Electriciteit	Handel-ondern.	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurswaarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.-	114.4	95.6	88.6	99.1	100.2	95.-	99.9	87.3	92.7	103.2
„ '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.-	76.2	65.5	74.5	84.3
„ '31	73.6	22.7	60.7	83.-	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
„ '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.-	25.8	30.8	37.-
„ '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.-	40.-	41.-	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
„ '34	47.1	16.7	48.1	77.-	37.7	47.3	39.-	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
„ '35	50.-	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.-
„ '36	56.8	13.9	57.6	78.2	50.2	58.2	73.1	58.7	34.8	37.1	44.8	51.5	55.2
„ '37	73.3	26.2	77.8	108.5	78.-	77.-	99.-	101.1	73.6	60.4	59.-	78.4	77.7
Jan. '37	72.2	20.5	77.5	95.-	71.4	77.2	102.2	103.9	61.5	60.9	60.2	70.5	77.2
Febr. „	77.1	26.4	79.5	105.4	78.5	80.3	107.6	110.8	64.3	62.2	64.9	80.5	81.3
Mrt. „	76.5	31.-	79.8	103.5	81.4	87.4	106.1	129.3	73.-	65.9	65.5	86.3	82.7
April „	75.-	30.1	77.8	101.4	78.4	81.7	102.4	117.5	77.6	62.4	61.8	83.8	80.-
Mei „	72.6	28.4	76.9	101.6	77.6	76.8	102.1	110.1	74.4	61.3	60.-	76.8	78.6
Juni „	72.8	27.6	77.-	106.3	79.8	78.-	103.8	104.8	73.5	63.5	59.2	74.4	79.1
Juli „	74.4	28.9	78.8	115.1	83.3	80.5	102.3	106.3	78.8	64.5	60.9	78.4	80.2
Aug. „	77.4	30.9	82.9	120.7	87.4	82.9	105.-	110.5	87.9	67.7	63.5	82.4	83.8
Sept. „	74.5	28.3	80.4	118.4	82.4	78.4	98.-	99.3	82.4	61.3	57.9	79.6	79.2
Oct. „	69.-	22.5	74.5	109.6	72.7	66.7	88.5	76.4	71.7	52.7	51.-	69.8	71.1
Nov. „	68.9	20.2	74.3	109.1	71.3	66.1	83.5	70.7	67.9	49.8	51.-	67.1	69.-
Dec. „	69.1	19.6	74.-	114.5	71.1	66.9	87.3	73.2	67.6	51.9	52.2	66.6	70.3

Indexcijfer der totale beurswaarde 4 Januari 1937 f 4.278.942.000 = 100.

5 Mei 102.8	2 Juni 103.2	7 Juli 102.9	4 Aug. 107.3	1 Sept. 106.8	6 Oct. 96.5	3 Nov. 92.7	1 Dec. 88.5
12 „ 101.-	9 „ 103.3	14 „ 103.8	11 „ 108.9	8 „ 104.1	13 „ 91.3	10 „ 88.5	8 „ 90.3
19 „ 101.2	16 „ 102.1	21 „ 104.1	18 „ 109.2	15 „ 103.-	20 „ 89.1	17 „ 89.8	15 „ 91.3
26 „ 102.8	23 „ 102.-	28 „ 105.5	25 „ 109.2	22 „ 100.2	27 „ 91.7	24 „ 86.4	22 „ 93.8
	30 „ 102.6			29 „ 99.2		25 „ 89.2	23 „ 91.3

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S.B. van 12 Febr. 1936, blz. 120.

Nadruk verboden.

Engeland, Nederland en de landen buiten Europa. Weliswaar is hun aandeel in het totaal gering, doch het is van 1933 tot 1936 gestegen van 4½ pCt. tot 7½ pCt. en biedt gunstige perspectieven voor de toekomstige ontwikkeling.

Het winterhalfjaar 1936/37 was, althans wat de buitenlandsche gasten in Oostenrijk betreft, zeer gunstig en deze ontwikkeling zette zich in stijgende lijn voort tot Juli, waarna de procentueele toeneming van het aantal vreemde gasten in Juli en Augustus, vergeleken met de overeenkomstige maanden in 1936, snel afnam. In September vond zelfs een daling, vergeleken bij dezelfde maand in 1936, plaats.

Wij teekenen hierbij aan, dat Zwitserland, juist in de maanden Juli en Augustus, een zeer sterke vermeerdering van het aantal buitenlandsche gasten te zien gaf, welke voornamelijk gevolg was van het groote succes van het bekende „Hotelplan”. Waarschijnlijk betreft het hier een groep „consumenten” voor welke een bezoek aan Oostenrijk nog te kostbaar is.

Ter illustratie laten wij eenige cijfers van Oostenrijk en Zwitserland volgen, ontleend resp. aan het maandbericht van het Oesterreichisches Institut für Konjunkturforschung en het Zwitsersche Bondskantoor voor de Statistiek.

Aantal buitenlandsche gasten (in 1000).

Oostenrijk: (exclusief Weenen)

1936:		1937:	
1e kwartaal.....	68	1e kwartaal.....	100
2e kwartaal.....	86	2e kwartaal.....	121
Juli	126	Juli	154
Augustus	163	Augustus	179
September	70	September	66

Zwitserland:

1936:		1937:	
1e kwartaal.....	144	1e kwartaal.....	231
2e kwartaal.....	236	2e kwartaal.....	313
Juli	191	Juli	303
Augustus	289	Augustus	410
September	139	September	160

Het is duidelijk, dat ook Oostenrijk alles tracht te doen, om de buitenlanders aan te trekken. Daartoe bestaan verschillende middelen, doch in hoeverre deze voor een bepaald land effectief kunnen zijn, hangt van verschillende andere, algemeen economische en zelfs politieke factoren af.

Dr. Knoth verwacht in het reeds aangehaalde arti-

kel van het invoeren van een z.g. Reisschilling of het bemoeilijken van het verkeer van Oostenrijkers naar het buitenland, weinig nut.

Zou een Reisschilling worden ingevoerd, dan zou dat een gedeeltelijk prijsgeven van de tot nu toe gevolgde monetaire politiek beteekenen en, waar andere bedrijver, (zooals de exportindustrie) eveneens aanspraak zouden kunnen doen gelden op steun in den vorm van monetaire maatregelen, zou men steeds grooter kans loopen, dat devaluatie onvermijdelijk zou worden.

Belangrijker acht de schrijver het vraagstuk van de aanpassing aan de specifieke nationale gewoonten en speciale wenschen van de buitenlandsche gasten.

Groote mogelijkheden bieden verder het verlagen van de spoorwegtarieven, het veraangamen van het reizen per trein, terwijl ook aandacht besteed dient te worden aan betere verkeerswegen.

Daar de binnenland gasten pl.m. ¾ deel uitmaken zal ook vooral het reizen in eigen land verder bevorderd moeten worden. Men stuit hier echter op het zooveel meer omvattende vraagstuk van het verhoo- gen van de koopkracht der Oostenrijksche bevolking, dat uiteraard op veel ruimer terrein ligt.

ONTVANGEN BOEKEN.

Hoofdlijnen der sociologie door J. J. von Schmid, chargé de cours in de rechtsphilosophie aan de Vrije Universiteit te Brussel, Privaat-docent in de Sociologie aan de Rijksuniversiteit te Leiden. (Amsterdam 1937; N.V. De Arbeiderspers. Prijs ing. f 1.90, geb. f 2.70).

Deze studie, geschreven op uitnoodiging van de Nieuwe internationale bibliotheek onder redactie van Mr. S. Mok en verschenen als deel XV, heeft ten doel in de groote leemte te voorzien, welke in Nederland bestaat op het gebied van de sociologie. Want al heeft dit land in Steinmetz een socioloog met een wereldnaam voortgebracht van wiens hand een zeer verdienstelijke „Inleiding” is verschenen, een systematische en historische uiteenzetting van de hoofdlijnen der sociologie bestond er nog niet.

Tabel der laagste en hoogste koersen 1937, waarin opgenomen de laagste en hoogste koersen over de jaren 1927 t/m. 1937, de dividenden uitgekeerd in de jaren 1928 t/m. 1937 en de koersen van den laatsten beursdag in 1937. (Amsterdam; Continentale Handelsbank N.V.).

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26-31 Dec. 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	26-31 Dec. 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	1937	1936
Tarwe	5.071	1.472.173	1.008.341	252	27.685	10.291	1.499.858	1.018.632
Rogge	7.217	279.483	264.756	—	4.145	1.976	283.628	266.732
Boekweit	2.128	21.100	24.367	—	—	350	21.100	24.717
Mais	41.599	1.386.610	848.262	13.244	167.722	149.912	1.554.332	998.174
Gerst	11.011	398.490	325.548	—	15.015	29.363	413.505	354.911
Haver	12.689	156.758	116.129	—	3.180	4.081	159.938	120.210
Lijnzaad	2.500	213.566	279.094	4.107	220.507	181.389	434.073	460.483
Lijnkoek	300	70.137	55.168	—	—	375	70.137	55.543
Tarvemeel	1.150	42.238	37.918	650	10.450	10.243	52.688	48.161
Andere meelsoorten	1.275	42.933	36.967	225	8.225	1.136	51.158	38.103

Noot bij groothandelsprijzen. (Zie blz. 18/19)

¹⁾ *Tarwe:* Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2; van Jan. 1931 tot 26 Sept. 1932 79 kg La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2; van 5 Febr. 1934 tot 6 Juli 1935 80 kg La Plata; van 6 Juli 1936 tot 30 Nov. 1936 Manitoba; van 30 Nov. 1936—2 Aug. 1937 Bahia Blanca; van 2 Aug.—16 Aug. 1937 La Plata; van 16—23 Aug. 1937 Bahia Blanca. *Rogge:* Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2; van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada; van 2 Oct. 1933—25 Oct. 1937 La Plata. *Gerst:* Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2; van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 kg Zuid-Russische; van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3; van 19 Sept. 1932 tot 24 Juli 1933 62/63 kg Zuid-Russische; van 24 Juli 1933—7 Oct. 1935 64/65 kg La Plata; van 7 Oct. 1935—18 Mei 1936 62/63 kg Zuid-Russische; van 18 Mei 1936—23 Aug. 1937 64/65 kg La Plata. *Lijnzaad:* Vanaf 1 Jan. 1938 per 1000 kg, tevoren per 1600 kg. De vroegere prijzen werden herleid op basis van 1000 kg. *Cement:* In bepaalde gevallen worden hierop rabatten verleend.

Laagste en hoogste koersen 1928-1937, 30e jaargang. (Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage 1938; Arnold Gillissen's Bank N.V., Bax' Bank N.V. Prijs f 0.50).

The Economist's Handbook, a manuel of statistical sources, supplement door Gerlof Verwey met medewerking van D. C. Renooy. (Amsterdam 1937; H. J. Paris. Prijs f 1.—).

Steinkohle. Wandlungen in der internationalen Kohlenwirtschaft door Dr. Ernst Georg Lange. Heft 4. Wandlungen in der Weltwirtschaft. (Leipzig 1936; Bibliographisches Institut. A.G. Prijs ing. R.M. 6.50).

Doel van deze studie is in diepgaande wijzigingen, welke de cijfers van de internationale koleneconomie, en vooral t.a.v. den internationalen kolenhandel vertoonen, voor zoover betreft den tijd tijdens en na den wereldoorlog na te gaan, de oorzaken en gevolgen vast te stellen.

Uitgegaan wordt van het standpunt van de steenkolen. Bruinkolen worden als concurrerende „Energietrãgers” behandeld.

Het cultuurlandschap van West-Soembawa door Dr. G. Kuperus. (Groningen—Batavia 1937; J. B. Wolters' Uitgevers-Maatschappij N.V. Prijs f 3.90).

De totaal-indruk, welke een gebied wekt, wordt in deze studie aanvaard als uitgangspunt voor geografisch onderzoek. Het geeft een physiognomische indeeling van het gebied, een bespreking van de soc. econ. verhoudingen. Het optreden van de Westersche invloeden in de 20e eeuw, van de betekenis van de verschillende bestaansmiddelen voor de inheemsche bevolking. Aan het slot worden voorzichtige verwachtingen omtrent toekomstige landschapsveranderingen in dit gebied uitgesproken.

Versterking van den handel tusschen Nederland en Finland II door J. Moorman. (Den Haag 1935; Moorman's Periodieke Pers N.V.).

Een beschouwing over den economischen toestand in Finland in 1934, de uitvoervergrooting naar Finland van andere landen door handelsmissies, de mogelijkheid van vergrooting van Nederlands uitvoer naar Finland, de samenstelling van den Finschen invoer.

GROOTHANDELSPRIJZEN.

(Indexcijfers gebaseerd op 1928—1929 = 100).

		TUINBOUWARTIKELEN (s-Gravenhage)							
		BLOEM-KOOL 1e soort p. 100 st. Grootbroek 1)		ROODE KOOL 1e kwal. 1—5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		UIEN gewoon per 100 kg Broek op Langendijk		WITTE KOOL 1e kwal. 1—5 pond per 100 kg Broek op Langendijk	
		f	%	f	%	f	%	f	%
1928		14,80	92,4	17,23	130,9	13,25	105,8	4,55	76,3
1929		17,23	107,6	9,10	69,1	11,78	94,2	7,38	123,7
1930		14,22	88,8	5,77	43,8	2,14	17,1	2,05	34,4
1931		7,54	47,1	6,96	52,9	1,94	15,5	3,06	51,3
1932		9,92	61,9	1,84	14,0	8,07	64,5	1,49	25,0
1933		6,69	41,8	2,60	19,7	2,30	18,4	0,82	13,7
1934		8,28	51,7	3,04	23,1	1,89	15,1	3,23	54,1
1935		8,85	55,2	5,25	39,9	2,58	20,6	2,21	37,0
1936		7,71	48,1	6,10	46,3	2,17	17,3	3,45	57,8
1937		9,62	60,0	2,38	18,1	4,61	36,8	1,12	18,8
Jan. 1936		—	—	6,41	48,7	2,26	18,1	4,47	74,9
Febr. "		—	—	7,43	56,4	2,59	20,7	4,50	75,4
Mrt. "		—	—	9,06	68,8	3,05	24,4	6,60	110,6
Sept. "		5,81	36,3	—	—	—	—	—	—
Oct. "		9,84	61,4	—	—	—	—	—	—
Nov. "		—	—	—	—	1,60	12,8	0,85	14,2
Dec. "		—	—	1,48	11,2	1,36	10,9	0,84	14,1
Jan. 1937		—	—	1,84	14,0	1,29	10,3	1,05	17,6
Febr. "		—	—	2,15	16,3	1,13	9,0	1,03	17,1
Mrt. "		—	—	1,88	14,3	0,94	7,5	1,02	17,1
Aug. "		10,03	62,6	—	—	—	—	—	—
Sept. "		10,78	67,3	—	—	—	—	—	—
Oct. "		8,30	51,9	—	—	8,18	65,4	1,02	17,1
Nov. "		9,36	58,4	2,51	19,1	7,77	62,1	1,03	17,1
Dec. "		—	—	3,53	26,8	8,34	66,6	1,57	26,3
1-5 Dec. "		—	—	2,33	17,7	8,03	64,2	1,20	20,1
6-14 "		—	—	3,06	23,2	8,23	65,8	1,29	21,6
14-23 "		—	—	3,81	28,9	8,31	66,4	1,43	24,0
23-31 "		—	—	4,36	33,1	8,66	69,2	2,24	37,6

1) De jaren 1928 en 1929 Broek op Langendijk.

De tinfusie in Nederlandsch-Indië door Ir. A. Groot-hoff. ('s-Gravenhage 1937; Martinus Nijhoff N.V. Prijs f 0.80).

Doel van deze brochure is de hoofdzaken, waarom het bij de tinfusie eigenlijk gaat, meer naar voren te brengen.

Op grond van zijn ervaringen als schrijver tot de overtuiging gekomen, dat de tinfusie beschouwd moet worden als de logische sluitsteen van de concentratiebeweging bij de Indische tinbedrijven, welke in feite mogelijk is geworden door de stichting van het gemengde Billitonbedrijf in 1924 en ook geleid heeft tot de overneming van Singkep door dit gemengde bedrijf in 1933.

STATISTIEKEN.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Jan. 1938 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	—	8.98½	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26³	72.28	4
Parijs *)	100 Franc	—	6.10	3
Brussel *)	100 Belga	24.90⁶	30.48	2
Luxemburg	100 Franc	6.22⁶	7.62	
Zürich *)	100 „	—	41.54½	1½
Praag	100 Kronen	—	6.31	3
Weenen *)	100 Schilling	35.01	34.—	3½
Boedapest	100 Pengö	43.51	35.55	4
Boekarest	100 Lei	1.48⁸	1.20	4½
Sofia	100 Leva	1.79⁷	2.25	6
Belgrado	100 Dinar	—	4.20	5
Istanbul	Turksch £	—	1.45	
Athene	100 Drachme	—	1.65½	6
Milaan	100 Lira	—	9.48	4½
Madrid ⁵)	100 Peseta	48.—	—	5
Lissabon	Escudo	—	8.15	4
Kopenhagen *)	100 Kronen	—	40.12½	4
Oslo *)	100 „	—	45.15	4
Stockholm *)	100 „	—	46.32½	2½
Reickjavick	100 Ijsl. Kr.	—	40.56	
Warschau	100 Zloty	27.90⁹	34.15	4½
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	49.75	5½
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	35.80	5½
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	—	30.50	4½
Helsingfors	100 Finnmrk.	—	3.97	4
Moskou	Tjerwonets (100 Roebel)	—	36.—	
Danzig	100 Gulden	27.90⁹	34.15	4
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	1.46⁹	1.79½	1
Montreal	Canad. \$	—	1.79½	
Mexico	Mex. Dollar	—	0.50	
Buenos Aires	Peso (papier)	—	0.52½	3½
La Paz (Bolivia) ³)	Boliviano	—	0.09	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	—	0.09½	
Valparaiso	Peso (papier)	0.15	0.07⁵)	
Bogota (Columbia) ⁴)	Peso	—	0.99	
Quito (Ecuador)	Sucre	—	0.13½	
Lima (Peru)	Sol	—	0.49½	6
Montevideo (Urug.)	Peso	—	0.97½	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	—	0.58	
Paramaribo	Gulden	—	1.00½	
San José (C. Rica)	Colon	—	0.32	
Guatemala	Quetzal	—	1.79½	
Willemstad (Curag.)	Gulden	—	1.01	
Managua (Nicar.) ⁴)	Cordoba	—	—	
San Salvador ⁵)....	Colon	—	0.72	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	—	0.68	3
Batavia	Gulden I.G.	—	1.00½	3
Kobe	Yen	—	0.52½	3,285
Hongkong	Dollar	—	0.56	
Shanghai	Dollar	—	0.53	
Singapore	Straits Doll.	1.41	1.05½	
Manilla	Phil. Peso	—	0.90	
Teheran ⁴) (Perzië) ..	Pahlavi	—	11.15	
Bangkok	Baht	—	0.83	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	—	8.97½	
Alexandrië	Egypt. £	—	9.21½	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney	£	—	7.18½	
en Brisbane	£	—	7.21½	
Nieuw Zeeland	£	—	7.21½	

1) Off. 0.36 vrije markt 0.09. ²) Milreis Goud. ³) Goudpeso. ⁴) Munteenheid = Rail (= een Kran.) ⁵) Nom. *) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg.

BANKDISCONTO'S.

Table listing bank discount rates for various locations including Ned., Bk., Athene, Batavia, Belgrado, Berlijn, Boekarest, Brussel, Boedapest, Calcutta, Dantzig, Helsingfors, and Kopenhagen with their respective dates.

OPEN MARKT.

Table showing open market data for Amsterdam, Londen, Berlijn, Daggeld, Maandgeld, Part. disc., Waren, and New York Daggeld with columns for 1937, 1936/37, 1935/36, and 1914.

WISSELKOERSEN. KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for locations like New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia from 1937 to 1938.

Table of exchange rates for Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid from 1937 to 1938.

Noteering te Amsterdam. Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates in New York for London, Parijs, Berlijn, and Amsterdam from 1937 to 1938.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various international locations like Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, Buenos Aires, Calcutta, Istanbul, Hongkong, Kobe, Lissabon, Mexico, Montevideo, Montreal, Rio d. Janeiro, Shanghai, Singapore, Valparaiso, and Warschau.

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 1936 16.12. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export” noteering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table showing silver and gold prices for London and New York from 1937 to 1938.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c.p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Table showing the financial status of the national treasury, including Vorderingen and Verplichtingen from 1937 to 1938.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of the Netherlands-Indies floating debt, showing Vorderingen and Verplichtingen from 1937 to 1938.

SURINAAMSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table of the main items of the Surinamese Bank in thousands of guilders from 1937 to 1938.

GROOTHANDELSPRIJZEN VAN BELANGRIJKE VOEDINGS- EN GENO...

Table with columns for GERST (Russian loco), MAIS (Rotterdam per 2000 kg), ROGGE (Russian loco), TARWE (Rotterdam per 100 kg), BURMA RIJST (Loonzein), BOTER per kg (Leeuwarder Comm. Noteering, Heffing Crisis Zuivel-Centr.), KAAS (Edammer Alkmaar), and EIEREN (Gem. no. Eiermijl Roermond p. 100 s).

Table with columns for JUTE ("First Marks" c.f. Londen per Eng. ton), KATOEN (Middling Upland loco, Super Fine C. P. Oomra), AUSTRALISCHE WOL (in olie gekamd; loco Bradford per lb.), JAPAN, ZIJDE (13/14 Dernier wit Gr. D. te New York per lb.), and RUBBER (Stand. Ribbed Smoked Sheet loco Londen p. 100 s).

Table with columns for KOPER (Standaard loco Londen per Eng. ton), LOOD (gem. prompt en lev. 3 maanden Londen per Eng. ton), TIN (Loco Londen per Eng. ton), IJZER (Cleveland No. 3 franco Middlesb. per Eng. ton), GIETRIJ-IJZER (Lux II) per Eng. ton f.o.b. Antwerpen, ZINK (gem. prompt en lev. 3 maanden Londen p. Eng. ton), and ZILVER (cash Londen per Standard Ounce).

Table with columns for GE-SLACHTE RUNDEREN, GE-SLACHTE VARKENS, DEENSCH BACON, BEVROREN ARG. RUNDVLEESCH, CACAO G.F. ACCRA, KOFFIE, SUIKER, and THEE. Rows include years from 1927 to Dec-4 Jan.

Table with columns for GRENHOUT, VURENHOUT, KOE-HUIDEN, COPRA, GRONDNOTEN, LIJNZAAD, and GOUD. Rows include years from 1927 to Dec-4 Jan.

Table with columns for STEENKOLEN, PETROLEUM, BENZINE, KALK-SALPETER, ZWAVELZURE AMMONIAK, CEMENT, and STEENEN. Rows include years from 1927 to Dec-4 Jan.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
29 Dec. 1937	327.233	505.317	41.089	9.205	20.867
22 „ 1937	327.303	509.316	37.091	7.486	21.501
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
29 Dec. '37	114.598	11.384	120.641	36.567	41.916	24,8
22 „ '37	96.458	10.772	98.216	36.497	37.988	26,1
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Belee-ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
23 Dec. '37	58.933	378	29	10.616	890	4.222	3.200
16 „ '37	58.932	389	21	9.549	932	4.252	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen 1)	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
23 Dec. '37	5.637	3.012	91.263	32	2.391	16.658
16 „ '37	5.637	3.133	90.402	60	2.526	16.298
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee-ningen
23 Dec. 1937	70,6	20,3	5,6	5.205,9	56,0
15 „ 1937	70,6	20,3	5,4	5.207,6	56,7
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa 2)	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Dec. 1937	105,1	811,7	5.079,8	733,3	344,3
15 „ 1937	104,5	772,1	5.006,0	732,2	332,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) w.o. Rentenbankscheine 23, 15 Dec. resp. 17, 18 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1937	Goud Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
								Schatkist	Partic.
29 Dec.	3.525	52	1.296	32	152	40	4.308	96	685
22 „	3.497	54	1.292	35	152	40	4.275	52	735

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash” 2)	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certificaten 1)		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
15 Dec. '37	9.130,8	9.121,9	313,2	15,8	2,8
8 „ '37	9.131,6	9.121,9	311,3	17,4	2,8

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 3)	Algem. Dek-kings-perc. 4)
15 Dec. '37	2.564,0	4.293,3	7.535,0	132,6	79,8	—
8 „ '37	2.564,0	4.294,9	7.523,8	132,5	79,9	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

2) „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
8 Dec. '37	13	9.509	11.980	5.291	25.711	5.183
1 „ '37	6	9.441	11.940	5.374	25.740	5.234

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 Januari 1938

Activa.		
Binnenl. Wis- (Hfdbk. f	2.286.832,70	
sels, Prom., Bijbnk. „	64.458,21	
enz. in disc. Ag.sch. „	410.859,15	f 2.762.150,06
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef. f	5.145.000,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	—	5.145.000,—
Beleeningen (Hfdbk. f 175.777.155,15 ¹⁾		
incl. vrsch. Bijbnk. „	3.937.978,13	
in rek.-crt. Ag.sch. „	31.106.122,82	
op onderp.	f 210.821.256,10	
Op Effecten	f 208.380.092,13 ¹⁾	
Op Goederen en Spec. „	2.441.163,97	f 210.821.256,10 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munt, Goud	f 113.607.470,—	
Muntmat., Goud	1.262.227.590,55	
	f 1.375.835.060,55	
Munt, Zilver, enz. „	16.145.729,91	
Muntmat., Zilver... „	—	f 1.391.980.790,46 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pen-sioenfonds	—	40.390.883,80
Gebouwen en Meub. der Bank	—	4.600.000,—
Diverse rekeningen	—	8.649.057,78
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	—	10.193.915,19
		f 1.674.543.053,39

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	4.338.707,82
Bijzondere reserve	6.600.000,—
Pensioenfonds	11.133.351,25
Bankbiljetten in omloop	906.834.780,—
Bankassigtiën in omloop	317.457,92
Rek.-Cour. { Het Rijk f 137.261.423,21	
saldo's: { Anderen „ 584.776.147,79	
	f 722.037.571,—
Diverse rekeningen	3.281.185,40
	f 1.674.543.053,39

Beschikbaar metaalsaldo

Minder bedrag aan bankbiljetten in om-loop dan waartoe de Bank gerechtigd is

Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 93)

2) Waarvan in het buitenland

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
3 Jan. '38	113607	1.262.228	906.835	722.355	740.655	85
27 Dec. '37	113607	1.252.227	868.378	755.427	733.378	85
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Belee-ningen	Papier op het buitenl.	Diverse reke-ningen 1)
3 Jan. 1938	2.762	—	210.821	5.145	8.649
27 Dec. 1937	23.438	—	194.852	5.145	8.158
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
1 Jan. '38 ²⁾	134.390		187.240	87.120	24.646
25 Dec. '37 ²⁾	133.410		184.780	84.060	25.874
27 Nov. 1937	116.574	17.191	186.494	92.675	22.098
20 „ 1937	116.574	16.550	188.095	94.269	20.179
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Belee-ningen	Diverse reke-ningen 1)	Dek-kings-percentage
1 Jan. '38 ²⁾	3.860	84.040	66.630	49	
25 Dec. '37 ²⁾	3.940	77.800	68.060	50	
27 Nov. 1937	2.845	10.235	53.151	80.810	48
20 „ 1937	3.155	10.339	53.826	85.559	47
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.